

לקראת שבת מלכתא

פ"ת	צפת	ב"ש	אלעד	ב. שמש	אשדוד	חיפה	מודיעין	בני ברק	ירושלים	עיר
15:55	16:06	16:19	16:05	16:00	16:15	16:06	16:18	16:16	16:00	כניסת שבת
17:15	17:11	17:17	17:15	17:15	17:17	17:14	17:15	17:16	17:15	יציאת שבת
17:48	17:48	17:53	17:47	17:52	17:49	17:49	17:50	17:49	17:52	ר"ת

Dirshu
דרשו ד' ועזון
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

להצטרפות לרשימת התפוצה ולקבלת העלון ישירות לתיבת המייל - צרו קשר: dirshu@dirshu.co.il

יום חמישי ח' כסלו תשע"ז | פניני פרשת ויצא | תקציר שבועי ה'דף היומי בהלכה'

מה גרם לרבי איסור זלמן מלצר, להגיע ממרחק כה רב ולטפס עד לקומה הרביעית לקידוש של חתן 'בר מצוה'?

ומדוע החליט הגרא"מ שך למסור שיחת חיווק בישיבת 'תפארת ציון', למרות שכמעט לא יצא מביתו?

יום אחר יום לאנשי בית הכנסת, נתקבצו ובאו אליו לשמוע איזה נס קרה עמו? אמר להם הלכתי בדרך, עברתי את הכביש ולא קרה עימי כלום! ועל זה אני מודה לה'!!
אם נשכיל להתבונן בענין זה, הרי שכל צורת החיים וההרגשה תשתנה מייד. כמה שמחה תמלא את יעודנו ונפשנו, על חיינו המסורים ביד ה' שבידיו הכל בכל מכל כל. נוכל להוריד מעל כתפינו טונות של דאגה כאשר נחיה בהרגשה גבוהה ומרוממת זו, שגם כשח"ו ישנה צרה או מכאוב, נהיה נסוכים בהרבה תקוה ובטחון בה'.

מעשה נשגב בענין גודל הכרת הטוב, מובא על מרן רבי איסר זלמן מלצר:

בנו של הגאון רבי שלום אייזן זצ"ל, ממורי ההוראה המובהקים שבירושלים הגיע למצוות, והוא סר לביתו של רבו הגרא"ז מלצר זצ"ל על מנת להזמינו לקידוש בשבת, הנמוס חייב זאת אף שהוא לא העלה בדעתו שהגאון הישיש והחלש יוכל לבוא באופן רגלי ממרחק כה רב. הקידוש היה בעיצומו, גדולי ירושלים השתתפו בשמחה בראשם הגאון מטשיבין זצ"ל, שלאחר שטיפס במעלה המדרגות התלולות, קרוב לארבע קומות גבוהות, התנשף ואמר: "המעלות של דירה זו הן חסרוניתה!". וכך הסבו גדולי ירושלים בשמחה ושוחחו בדברי תורה...

לפתע נראתה בפתח דמותו הגבוהה וההדורה של רבי איסר זלמן מלצר במחלצות השבת ההדורות. הכל קמו לכבודו ולא הסתירו את השתוממותם, הכיזד טרח, יגע ובא מהלך כה רב? רבי איסר זלמן הבחין בפליאתם, ואמר להם: "אמת, רב המהלך מכפי כוחותי, אבל חייב הייתי לבוא משום הכרת הטוב לבעל השמחה, הכרת טובה שבזכות חתן בר המצוה חלף במוחי הרהור תשובה!!"

הדברים הפכו סתומים עוד יותר והגאון הישיש המשיך ואמר: "כאשר רבי שלום בא להזמיני לבר המצוה של בנו, חלף במוחי הרהור בזק, הנה ר' שלום חוגג כבר את היכנס בנו למצוות, והרי זה עתה נערכה חתונתו, והרהרתי איך שהזמן חולף מה, יש להזדרז ולשוב בתשובה בטרם יבוא עיתי, ואם בזכותו חלף במוחי הרהור תשובה, חייב אני לטרוח ולהשתתף

המשך בעמוד הבא <<<

הרב בנימין בירנצוויג

"והאמר הפעם אודה את ה'" (בראשית כ"ט, ל"ה)

אמרו חז"ל: 'לא היה אדם שהודה לה' עד שבאה לאה והודתה' (ברכות ז), שנאמר: "הפעם אודה את ה'", ויש לתמוה, וכי לאה היא הראשונה שהודתה לה' על הנס שהיה עמה? הלא האבות הקדושים היו לפניו והקריבו קרבנות ושבחו לה'?

על הניסים והנפלאות שהיו עמם?

ומבאר הכתב סופר: אמרו חז"ל 'הקורא הלל בכל יום הרי זה מחרף ומגדף' (שבת קיח), והכוונה שכאשר אדם רואה שנעשה לו נס שלא בדרך הטבע - מוצא עצמו מחויב להודות לה' ולספר גבורותיו, אבל על דברים שנעשו לו בדרך הטבע אינו מתעורר להודות לה', שזה נראה לו כמנהג העולם ומציאות הטבע, והרי אמרו רבותינו "כל הנשמה תהלל קה" על כל נשימה ונשימה יש צורך להודות לה', הגם שזהו מחויב המציאות, דלולי זה לא יחיה, ואין בזה דבר שמחוץ לטבע, בכל זאת צריך להודות על כל נשימה ונשימה. ולכן מי שאינו אומר בכל יום רק את ההלל המסודר לנו להודות על נסים שעברו ונעשו לאבותינו במצרים, ואינו מודה על ניסי ה' וחסדיו המרובים בכל רגע ורגע, הרי זה מחרף ומגדף, שמראה בזה שאינו מכיר טובות ה' עליו וכל הטובות הם מצד שעולם כמנהגו נוהג. אברהם ויצחק הודו ושבחו לה', אבל כיון שנעשו להם נסים שלא בדרך הטבע אין כל חידוש בכך שמצאו עצמם מחויבים להודות ולשבח ולזבח לפני ה', אבל אצל לאה מצינו שנתנה הודאה לה' בהיולד לה בן, הגם שכך הוא הטבע וההרגל, בכל זאת לא תלתה במקרה וטבע אלא הודתה לה' על שילדה.

בהודאה מסוג זה לאה היתה הראשונה, ושבחוה חכמים על כך. וסיים הכתב סופר 'והוא פירוש נכון'. באמת אמיתי ויסודי לכל החיים.

מעשה באדם שהלך בדרכו ופגע בו רכב, וברוך ה' ניצל בנס ונשאר שלם בגופו. למחרת, הגיע לבית הכנסת והביא עמו 'לחיים'. הוא חילק לאנשים וסיפר על הנס שקרה עמו. למחרת, הביא מתפלל נוסף בבית הכנסת 'לחיים' על נס שקרה לו. התפלאו האנשים על הניסים שהתרחשו

רבי חיים שמואלביץ היה חולה מאוד בגרונו הוא הלך לרופאים והללו גילו ל"ע שיש לו את המחלה הקשה במיתרי הקול. הרופא אמר: ספק אם אוכל לנתחך ולהצילך

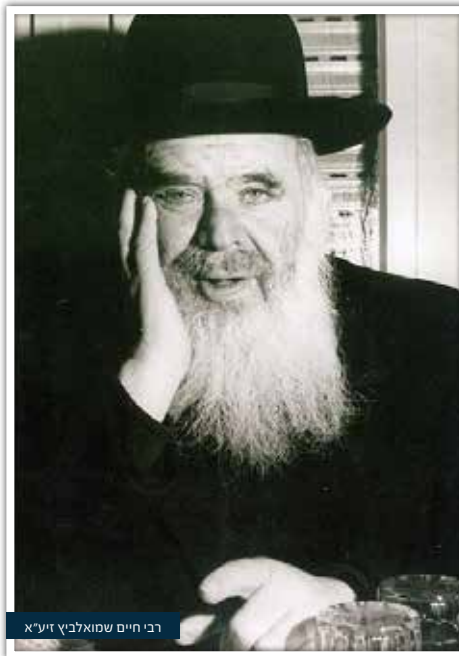
הסיפור על מחלתו של רבי חיים שמואלביץ שהתגלה בהספדו על רבי אליהו לופיאן ז"ע"א

הקשה ר"ל, במיתרי הקול. הרופא אמר: "ספק אם אוכל לנתחך ולהצילך. במקרה הטוב ביותר, גם אם אצליח, הרי שלא תוכל עוד לדבר ולהפיק קול מגרויך".

שמע רבי חיים את הדברים, והלך להתייעץ עם רבינו, מה עליו לעשות: "עכשיו ביכולתי לדבר, אם כי, כמובן, זה כואב, אבל האם עלי לעשות ניתוח כזה שיציל את חיי, אך יטול ממני את כוח הדיבור?" ענה לו רבינו: "אינני יכול לתאר לעצמי שהריבונות של עולם לא יתן לך חיים סטוצינר לומר עוד שיעורים, יש עוד כל כך הרבה תורה ומוסר שעליך למסור בעולם". (כותבי תולדות חיי מציינים שעד לאותו זמן, אכן רבי חיים התרכז בעיקר בשיעורי תורה, ומאז התחיל לדרוש במוסר באופן סדיר).

באותה הזדמנות ביקש רבינו מרבי חיים את שם אמו, ואמר לו שיתפלל עבורו. רבי חיים המשיך במתן השיעורים. כשחזר לפרופ' לבדיקה חוזרת ולקביעת דיאגנוזה, למרבה הפלא והתדהמה, נמצא גרונו של רבי חיים נקי לגמרי מכל מחלה, עד כי הפרופ' הסתפק אם אמנם זהו אותו חולה שבא אליו כמה ימים קודם לכן...

(מתוך ר' אליה)

רבי חיים שמואלביץ ז"ע"א

"וַיְבָרְכֵנִי ה' בְּגִלְתִּי" (בראשית ל', כ"ז)

בהספד שנשא ראש ישיבת "מיר" הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל על רבי אליהו לופיאן ז"ע"א אמר: לפני שמונה שנים הייתי חולה מסוכן. היודעים אתם מי הצילני? אלו תפילות הצילוני? תפילותיו של רבינו רבי אליהו לופיאן זצוק"ל. לא אוכל לפרט אבל יודע אני שתפילותיו הצילוני. מעולם לא הודיתי לו על כך, עתה עושה אני זאת בפרהסיא.

לאחר ששמעתי את הדברים, מספר הרב דוד יוסף שלוסברג, סקרן הייתי לדעת מה סתם רבי חיים באומר: "לא אוכל לפרט..." חקרתי ודרשתי עד שהגעתי לר' אריה מאיר וילנסקי מפלורידה, נכדו של רבינו. סיפרתי לו על ההספד של רבי חיים ושאלתי אם יודע הוא למה התכוון הרב.

"אכן", השיבני הנכד, "יודעים אנו במשפחה פשרם של דברים". וכך סיפר ר' אריה מאיר: רבי חיים היה חולה מאוד בגרונו. הוא הלך לרופאים ואלו גילו, ל"ע, שיש לו את המחלה

<< המשך מעמוד קודם

בשמחתו מדין הכרת הטוב". [ילקוט לקח טוב].

זוהי דקות אבחנתם של גדולי ישראל בגודל חיוב הכרת הטוב על כל דבר קטון כגדול!

סיפר הגאון רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל: מנהג של שנים היה לו למרן הרב שך זצ"ל להגיע לפני כל סוף זמן לומר שיחה בישיבת תפארת ציון בבני ברק, ובזה המשיך את מנהגו של מרן החזו"א. ראש הישיבה, הרב איזנשטיין, נהג לבוא להזמינו מידי שנה בשנה, ויהי היום הוא נכנס לחדרו ימים ספורים לפני סוף הזמן ואמר לו כדרכו: "מחכים בישיבה לבואו של ראש הישיבה!" אך מרן הרב שך עונה לו: "אינני יכול לבוא, כוחותי כבר אינם איתי, אפילו לתפילה אינני יכול לעלות להיכל הישיבה, הולך אני רק עד היכל כולל האברכים הקרוב".

"חלילה!" הגיב הרב איזנשטיין, "אם קשה, אנו לא נטריח את ראש הישיבה, רק אבקש ברכה". הרב שך בירכו והושיט לו יד בלבביות. כאשר עמד ר' צבי ליד דלת היציאה קרא לו הרב שך בקול לעבר הדלת. הרב איזנשטיין המופתע שב לאחוריו, והרב שך התחיל לברר באיזה יום

ובאיזו שעה צריכים לבוא.

"אינני רוצה שראש הישיבה יבוא", ביקש הרב איזנשטיין,

"לא, לא! רצוני לדעת את היום והשעה!" חזר ואמר הרב שך, ואומר לך את האמת, אין לי כח לבוא כמו שאמרת, אבל נזכרתי כי אני חייב לך הכרת הטוב, הרי אתה בעל תפילה בהיכל ישיבת פוניבז' בימים נוראים, ממילא אתה מעורר אותי בתפילותיך, איך לא אבוא אם חייב אני בהכרת הטוב!?"

וסיים הרב קרלנשטיין: נשאל את עצמינו: מאות אנשים, קרוב לאלף התפללו בישיבת פוניבז' או בכל בית כנסת אחר ברחבי העולם, כמה מהם חושבים להכיר טובה לשליח הציבור על הנעמת התפילה, על הרהורי התשובה וכדו? ואדרבה, יאמרו לך זוכי אני חייב לו? הוא חייב לי? נסה שנה אחת למנוע ממנו להתפלל לפני העמוד, נראה מה יאמר על כך? אבל מרן הרב שך בדרגת אצילות מופלגת הרגיש כי יש לו חובת הכרת הטוב על כל דבר קטן שגרם לו טובה!

"מה קרה? מה אתה כותב?"

רבי שלום שבדרון התנער כמתוך חלום, נבהל מקריאתה של אשתו, ותיכף השיב את העט אל כיס מעילו

הדבר חרה היטב לאמו הצדקנית. מוכשר הוא הילד, וכמה חבל שהוא מבלה את זמנו היקר במשחקים • גדולתו ומידותיו התרומיות של רבי שלום שבדרון זצ"ל

הרב ישראל ליוש

"וַיָּגֵל אֶת הָאָבֶן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר" (בראשית כ"ט, י')

בפרשת השבוע פוגשים אנו פעמיים בכח הרצון של יעקב אבינו. כח בו הצליח יעקב אבינו לעשות דברים שהינם מעל היכולת הטבעית של בני האדם. התורה מספרת שבכל אותם ארבע עשרה שנים ששהה יעקב בבית מדרשם של שם ועבר - לא שכב לישון כי היה עסוק בתורה. כוחות על טבעיים נצרכים לכך, אדם רגיל אינו מסוגל לעבור כמה ימים בלא לשכב לישון. הגאון הצדיק רבי חיים שמואלביץ זצ"ל מציין כי לא היה זה כח על טבעי שניתן ליעקב אבינו בדרך נס או מופת, אלא היה זה כח רצון עצום איתו אפשר היה להשיג את הבלתי יאמן ולכבוש פסגות גבוהות.

גם בפגישת יעקב עם רועי חרן ועם רחל בת לבן, מוצאים אנו כוחות גדולים שמתגלים אצל יעקב. כאשר הוא גולל את האבן מעל פי הבאר, אבן שהתורה מעידה עליה, כי רק בהתאסף כל הרועים כולם, ניתן יהיה לגולל אותה מעל הבאר, ואילו יעקב עושה זאת כאדם שמעביר את הפקק מעל פי צלוחית - כלשונו של רש"י.

בפיוט בתפילת גשם אנו אומרים: "יחד לב וגל אבן מפי באר מים" - גלילת האבן, לא היה בה משום כח וגבורה גדולים, אלא היה כאן יחוד הלב, רצון עז ואמיתי אשר הניע את יעקב לאמץ את כל כוחותיו, ולמצות את כל יכולותיו עד כדי שהצליח לחולל נפלאות בגלילת האבן. באר מים היתה בשכונת שערי חסד בירושלים, אשר סביבה התרחש ספור נפלא המתאר גם כן 'כח רצון' רב.

מסופר בספר קול חוצב על הילד 'שלומקע שוודרון', שהיה משחק ומשתובב עם חבריו בני גילו על יד הבאר השכונתית. ילד יתום היה שלומקע, אביו כבר לא היה בין החיים ולא היה מי שיקרא לו הביתה, ובכלל, מה לו לשוב אל ביתו הדל והריק, נעים יותר להשקיט את הרעב במשחקי 'תופסת' וכדור'.

הדבר חרה היטב לאמו הצדקנית. מוכשר הוא הילד, וכמה חבל שהוא מבלה את זמנו היקר במשחקים. שנתו המאוחרת אף היא הכבידה עליו את הלימוד ביום שלמחרת. אך אמו לא אמרה נואש, ומדי ערב משקיפה היתה מבעד לחלון אל עבר ה'באר' וקוראת לשלומקע שלה שיבוא הביתה. בלבה נושאת היתה תפילה חרישית לאביהם של יתומים, שישמור על ילדה וישים בלבו אהבתו ויראתו.

לימים, גדל הילד והתפילות על פי הבאר עשו את שלהן. הילד שלומקע הפך לנער ולבחוה, ויחד עם בגרות גילו עלה ונתעלה במעלות התורה והיראה. כל רואיו לא הכירוהו, הכל ציינו את השינוי הדרמטי שחל בו, איך מ'שלומקע השובב' הפך להיות הבחור המתמיד 'שלום שוודרון'.

עת חתונתו הגיעה, ואף בהיותו אברך שקע בלימודו יומם ולילה, כל צרכי הבית מוטלים היו על אשתו, והיא עשתה הכל כדי שיוכל ללון אך ורק בעומקה של הלכה, ללא טרדות החולין.

בוקר אחד, הבחינה הרבנית, אשת רבי שלום שפניו נפולות, והבינה כי טרוד הוא. שאלה הרבנית את בעלה הצדיק לפשר הדב.

"הביטי אשתי היקרה!" ענה לה רבי שלום, "מאז חתונתנו עמלה את קשה במלאכת שאיבת המים ונשיאת הדליים אל הבית, יודע אני כי מלאכה קשה היא שאיבת המים, יש צורך להתכופף ולמלאות דלי אחר דלי, מהיום והלאה אעשה זאת אני. את תלכי כל בוקר אל הבאר, הניחי שם את הדליים, ובסיומה של התפילה אגש אל הבאר, אשאב מים ואשא את הדליים אל הבית".

מחשבות רבות התרוצצו במוחה של הרבנית לשמע תשובת בעלה, בתוך תוכה ידעה היא היטב כי בעלה אכן צודק. אין זו מלאכה המתאימה לנשים, היא דורשת כוחות גדולים, וידיה כבר נפוחות מכובד המשא, אך מצד שני, לימוד התורה של בעלה חשוב הוא יותר משמירת כוחותיה, וכי היא זו שתסכים להצעתו ותגרום לו לביטול תורה ולמניעת צמיחתו של אדם גדול?!

רבי שלום, בתבונתו הרבה, זיהה את אשר בליבה, ולא נתן למחשבותיה לבלבלה. תיכף ומיד הכריע בפסקנות: "החל ממחר אלך אני אל הבאר, מעתה מלאכת השאיבה מוטלת עלי".

בראותה כי הוא נחרץ כל כך, לא היתה לה כל ברירה והיא הסכימה עמו. למחרת, הניחה האשה את הדליים ליד הבאר וישיבה אל ביתם. היא המתינה לסיום התפילה ולבוא בעלה עם הדליים המלאים, אך הזמן עבר והתאחר ורבי שלום מתמהמה, 'התפילה הרי הסתיימה מזמן, ומדוע הוא אינו שבו?' הרהרה הרבנית, 'כמה זמן אמורה להתארך מלאכת שאיבת המים? שמא אינו מסתדר? המשיכה בהרהוריה.

משבושש לבוא הלכה הרבנית אל החלון, להביט אל כיוון הבאר ולברר את סיבת העיכוב. והנה מראה פלא נגלה לעיניה, רבי שלום נשען על הבאר, ביזו כלי כתיבה ופיסת נייר והוא רושם עליו דבר מה, עתה גדלה פליאתה שבעתיים, 'מה הוא כותב שם דווקא על יד הבאר?' תמהה הרבנית.

היא נגשה אל הבאר ושאלה את בעלה: "מה קרה? מה אתה כותב?" רבי שלום, התנער כמתוך חלום, נבהל מקריאתה של אשתו, ותיכף השיב את העט אל כיס מעילו, והתנצל: "הרהרתי בדברי תורה, והנה עלה ברעיוני דבר חידוש, חששתי שאשכח אותו ולכן החלטתי להעלותו על הכתב", "איפה הקובה?" (הכלי עמו שאבו את המים), שאלה הרבנית, "אבוי" השיב רבי שלום, "כנראה נפלה אל בור המים כאשר הוצאתי את העט מן הכיס".

שמחה הרבנית שמחה גדולה, וכלל לא התאבלה על אובדן הקובה, מה שווי יש בה בקובה לעומת צמיחתו של גאון בתורה, איזו זכות גדולה היא זו להיות רעייתו של מתמיד ושקדן כרבי שלום...

כאשר שמעה אמו של רבי שלום את סיפור הבאר, ואת גודל שקיעותו בלימוד התורה דווקא על יד הבאר, זלגו עיניה דמעות, אך הפעם היו אלו דמעות של שמחה, דמעות אושר, על שזכתה שבנה יהיה שקוע ראשו ורובו בלימוד התורה. היא נזכרה בדמעות הקודמות, אף הן על יד הבאר, דמעות התפילה על בנה שיצמח, דמעות של זעקה על ילדה הרך שיזכה לאהבת תורה, והבינה היטב כי לולא דמעות התחינה של אז, לא היתה זוכה לדמעות השמחה של עכשו.

"דאג לשני גברתנים, שיקחו אותו על מיטתו לכרכרה. הדהר את הסוסים עד לחוף הדנובה, תשכור סירה קטנה, ורק אתה עם הזקן תעלו על הסירה וכשתהיה בלב הנהר - תטביע את עצמך יחד עם הזקן..."

מרן ה'חתם סופר' פסק שעל רב העיר למסור את נפשו, ולהסתלק מן העולם בטביעה

שמע כומר העיירה את הסיפוח, התמלא בזעם נורא על היהודים ש"חטפו" אדם זקן וחסר ישע, מלו אותו וסיכנו את חייו בצורה נוראה. הודיע הכומר חד משמעית: "אם ימות הזקן - נעשה סוף לכל העניין הזה, ונשמיד את כל יהודי העיירה!"

הפחד היה נורא. החלה ספירה לאחור. כולם מחכים שהזקן ימות ואז... הרב שהבין כי בשל ארע כל הסער הזה, פנה בצר לו אל החתם סופר, פרץ בבכי עז, וסיפר לו את כל הסיפוח שמע החתם סופר את הסיפוח, קם מהכיסא וגער ברב: "רודף, מה עשית?? למה הנך מתעסק עם גרים, הרי אין לך ניסיון? למה שלחת אותו למוהל? אדם זקן חייב להגיע לרופא, הוא צריך השגחה..." לא די שהחתם סופר לא הרגיע אותו אלא אף שפך עליו קיטונות של תוכחה. רב העיירה מרר בבכי חסר מעצורים, וכשהוא פוטר ידיו ביאוש זעק: "רבי, עזור לי! מה אעשה עכשיו???" החתם סופר שקע במחשבות.

לאחר כמה רגעים פתח ואמר: "אין לך בררה. תאלץ לעשות את מה שמספרת הגמרא במסכת תענית, דף יח' עמוד ב'. רש"י מביא שם את הסיפור על בת מלך שנרצחה בידי שני רוצחים. ושני הרוצחים ברחו והסתתרו בעיר לוטקיה. הודיע המלך לתושבים שאם תוך שלושה ימים לא יסגירו לידי את הרוצחים - יוציא את כולם להורג. חיפשו בני העיר בכל מקום אפשרי אך לשוא. שני הרוצחים נעלמו כאילו בלעתם האדמה. היו שם שני אחים צדיקים פאפוס ואלייאנוס, שהחליטו להסגיר עצמם כרוצחי הנסיכה ובכך יצילו את כל בני העיר מגזירת הכליה שריחפה על ראשם.

מרן ה'חתם סופר ז"ע"א

הגיעו שני האחים הקדושים לחצר המלוכה והודיעו בנחרצות: "אנחנו הרוצחים!" מיד נשלחו שניהם אל הכלא והגזירה נתבטלה. כשהוצאו השניים להריגה, יצאה בת קול ואמרה: "אין כל מלאך ובריה יכולים להיות במחיצתם". (במאמר מוסגר כולנו מכירים את פאפוס שהיה בבית הסוהר ונפגש עם רבי עקיבא שהקהיל קהילות ברבים, ואמר לו: "אשריך רבי עקיבא, שנתפסת על דברי תורה, אוי לי שנתפסתי על דברים בטלים". שואל הגאון מוילנא: האם להציל עיר שלמה נקרא

הרב ישראל מאיר שושן

"וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע וַיֵּלֶךְ תְּרַנְּהוּ" (בראשית כ"ה, י')

יעקב אבינו עומד לקראת המשימה המרכזית של חייו - להקים את תריסר השבטים. סכנה גדולה מרחפת על ראשו, איום תמידי. עשיו אחיו רוצה להורגו. יעקב יוצא מבאר שבע בדרך לחרן. הוא עולה בנגב, חוצה את מדבר יהודה, עובר את השרון, את עמק בית שאן, את הגליל התחתון, עולה לרמת הגולן, עד שלבסוף מגיע לחרן, בארם נהריים.

כאשר הוא מגיע לחרן, הוא נזכר, שעבר ליד הר המוריה, מקום בו התפללו אבותיו ולא התפלל, כמעט הפסיד את כל הבטחותיו של הקב"ה, את כל הברכות... הוא לא מוותר על כח התפילה ומקום התפילה, שב חזרה למקום המקדש וזוכה לקפיצת הדרך עד בית א-ל. "ויקץ יעקב משנתו... אכן יש ה' במקום הזה ואנוכי לא ידעתי... ויאמר מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלוקים וזה שער השמים". מתי זכה יעקב לברכות ולסיעתא דשמיא, מתי זכה לנס גלוי שיקפלו תחתיו את כל ארץ ישראל? כאשר הביע נכונות ורצון עז למסור נפשו, הוא מסכים לשוב לאחוריו על אף שמדובר בסכנת נפשות מוחלטת, עשיו רוצה להורגו, יש חיות רעות בדרך ועוד סכנות שונות האורבות בדרכים השוממות, אבל יעקב לא הסכים לוותר על תפילה במקום המקדש וחזר למרות הכל, או אז זכה לניסים גלויים ולעזרה שמיימית.

כשיש מסירות נפש, כשיש נכונות אמיתית, הקב"ה עוזר מעל לדרך הטבע.

הסיפור הבא מובא בספר "זכרון משה" על החתם סופר. בתקופתו של החתם סופר, לפני כמאתיים שנה, כיהן באחת העיירות הסמוכות לפרשבורג רב, ת"ח שכל התורה פרושה אצלו. פעם התדפק על דלתו של הרב גוי זקן, כבן 80, וביקש בתחנונים מהרב שהוא רוצה להתגייר. "אתה? להתגייר? בשביל מה לך?" ניסה הרב לדחותו, כפי שכתוב ברמב"ם. "עם ישראל סובל, לא כדאי לך, היום זה לא פופולרי להיות יהודי..." אבל הגוי בשלו: "כבוד הרב, אני מכיר את היהדות מקרוב כבר חמש שנים. אני יודע מה זה שבת, למרות שאיני שומר אותה, אני יודע על תפילין, פסח, ל"ג בעומר את כל המנהגים, הכל אני יודע. הרב, בבקשה, אני רוצה להתגייר!"

הרב שנכח בכנות דבריו הסכים לבסוף לערוך את הגיור, והזכיר לו גם את הצורך בטבילה ומילה. הגוי לא התרגש, "אני יודע" אמר, "אני לא נבהל מכך, גם אברהם אבינו מל את עצמו בגיל 99 כשהיה כבר ישיש". הרב, שלא היה לו ניסיון עם גרים, במקום לשלוח אותו לבית החולים או לרופא מומחה שלח אותו למוהל העיירה. מוהל העיירה קיבל את המכתב מהרב ומל אותו.

ויהי ביום השלישי למילתו, שכב הזקן על ערש דווי, קיבל חום גבוה וזיהום בכל הגוף. בימים ההם טרם עידן אנטיביוטיקה, היה גופו נתון בסכנת חיים. הרופאים נואשו מחייו, ולא יכלו לעזור לו במאום. כאשר

"דברים בטלים"? ומסביר הגאון: אכן, מול תלמוד תורה זה נחשב כדברים בטלים. אמנם פאפוס הציל עיר שלמה מאבדון, אך מול פעילותו של רבי עקיבא שהקהיל קהילות ברבים זה נחשב 'דברים בטלים'.

אומר החתם סופר לרב העיירה: "האחריות מונחת עליך, שמע את אשר תעשה: גש לביתו של הזקן, ואמור לאשה שאתה לוקח את בעלה לרופאים של וינה. דאג לשני גברתיים, שיקחו אותך על מיטתו לכרכרה. הדהר את הסוסים עד לחוף הדנובה המחבר את הונגריה לוינה. שבע שעות הפלגה עד לוינה. תשכור סירה קטנה, ורק אתה עם הזקן תעלו על הסירה".

"לכולם תספר שאתה לוקח אותו לפרופסור גדול בווינה. שיוכל להציל את חייו. אבל לך אומר את האמת, הזקן הזה ממילא לא יחיה. שום פרופסור כבר לא יוכל להחזירו לחיים. אם כך, לאחר שלושה קילומטרים מהחוף כשכבר תהיה בלב הנהר - תטביע את עצמך עם הגוי המתגייר. כאשר תגיע אלינו השמועה כי טבע הרב עם הגוי המתגייר, נוכל לומר לומר שהזקן לא מת בשל המילה אלא בעקבות טביעה בדנובה, ואז אולי יש סיכוי שישכך כעסו, ויבטל את הגזרה".

הרב נרעד. אין מנוס. עליו למסור את נפשו בעבור הצלת בני קהילתו. וכך הוא אכן יעשה... ראשית כל, מיהר הרב אל ביתו, אסף את האשה והילדים ונפרד מהם בדמעות שליש, תוך שהוא משאיר להם צוואה מחיים והוראות ברורות כיצד ימשיכו להתנהל לאחר מותו. הצער היה נורא, הבכיות קרעו את השמים. הזמן בועה, שעותיו של הזקן ספורות. עליו להספיק לקחת אותו לפני שימות. נשיקות חפוזות לילדים, מילות פרידה והרב ממשיך במרוצתו. הילדים מלווים אותו במבטם מבעד לחלון, יותר לא ישובו לראותו עוד.

הרב מגיע לביתו של הזקן ומתעניין במצבו. המצב קשה, הזקן כבר מחוסר הכרה, לא מגיב, מצוי כבר עם רגל אחת בעולם האמת. "שמעי לי", פונה הרב אל האשה, "אני רוצה לקחת את בעלך אל פרופסור מפורסם בווינה, הוא ודאי יוכל לעזור לו...", "קחו אותו", קוראת האשה במר יאווה, "אולי תצליחו להצילו". שני הגברתיים נכנסים לביתה וממהרים לקחת את החולה הגוסס. הם מניחים אותו בכרכרה, והסוסים פורצים בדהרה מהירה לכיוון החוף.

הרב שוכר ספינה, ומעמיס עליה את הזקן, לאחר מכן, עולה אף הוא ומתחיל בהפלגה. אלו הן שעותיו האחרונות, הוא מתחיל באמירת הוידוי, קורא שמע בכוונה גמורה ומתוודה על כל חטאיו. כאשר הוא מגיע למקום המדובר הוא עושה הכנות אחרונות לקפוץ למים, שפתיו רוחשות את מילות הוידוי, ופרידה מארץ החיים ומכל יקיריו, ולפתע -

הוא שומע צעקה: "רב אידל!"

הוא מסתכל אחורה - מי זה? מאחוריו בתוך סירה קטנה, יושב אדם הדור פנים, עטור בזקן ופאות, וצועק לו: "יהודי יקר!! למה אתה בוכה?!" הרב סיפר לו בקצרה את כל קורותיו, ואף את הוראתו של החתם סופר, והיהודי אומר לו בשמחה: "אני רופא, תן לי לבדוק אותך..." הביט בו הרב בספקנות ואמר: "אין סיכוי, האדם הזה כבר נגזר דינו, הוא גוסס ונוטה למות, קשה להאמין שתצליח במה שרבים וטובים כ"כ נכשלו... האם תוכל להחיות מתים?..."

"ובכל זאת", ביקש היהודי, "תן לי לפחות לנסות". הרב הסכים והרופא הצמיד את סירתו לסירת הרב והגוי המתגייר וקפץ לתוך הסירה. הוא פתח את תיקו והחל לערבב שיקויים ואבקות שונות. לידו שוכב הזקן מחוסר הכרה, מצבו אנוש, אך הרופא לא מתרגש ממצבו לוקח בכפית מעט מן התרופה שרקח, ומכניס אותה לפיו של החולה.

והנה - נס ופלא! ברגע בו נגעה התרופה בפיו - פקח החולה את עיניו וביקש לשתות מים. הרופא שנראה כי היה מוכן לתגובה כזו, החל מיד להשקותו במים. החולה שתה בשקיקה והחל להזיע, עובדה המעידה על נסיגת הזיהום. כל אותו הזמן עומד הרב בעיניים קרועות מתדהמה ולא אומר מילה.

"אשאר כאן, עד שישב למלוא כוחותיו" מרגיע הרופא את הרב, ומתחיל להאכיל את הזקן. כעבור שעה וחצי, הזדקף לפתע הזקן, התיישב על קרקעית הספינה כשהצבע שב וחוזר לחייו החיוורות. "לזה חיכיתי", אומר הרופא לרב. הוא משאיר לרב מים נוספים, להשקות בהם את החולה, אורז את חפציו ונפרד מהם לשלום במהירות. הרב הנסער הודה לרופא במילים נרגשות: "לא רק את החולה הצלת, אלא אף אותי ואת כל בני עירי, גברים, נשים וטף... זכית להסיר את הגזירה הנוראה שריחפה עלינו..."

הרב והגר שבו לעיה, והחליטו לרוץ דבר ראשון ולבשר את דבר ההצלה למרן החתם סופר. עלו על סוס ועגלה והחלו נוסעים לפרשבורג. באמצע הדרך חוזר בו הרב ואומר: "כבר שעה וחצי שיושבים עלי שבעה בבית, אכנס לרגע הביתה להשיב את ליבם..." מודעות אבל גדולות ושחורות מקדמות את פניו בכניסה לביתו, קולות נהי ובכי נשמעים מכל פינה. הוא ממחר להכנס לביתו, והפתעה מושלמת: "אבא!!! זועקים הילדים בתדהמה. "יקירי, לא עת צער עכשיו, קומו מאבלכם. ממחר אני כעת לרבינו מרן החתם סופר לספר לו על דבר ההצלה, וכשאחזור אספר לכם את כל פרטי נס הצלתו". השמועה על הנס המופלא פשטה בעיירה כאש בשדה קוצים, רווח והצלה הגיעו ליהודים והשמחה הרקיעה שחקים. כשהגיע הרב לחתם סופר, היה גאון הדור שקוע בלימודו, הוא הרים אליו עיניו מן הספר, בחיך ואמר לו: "נו, זכית לנס גלוי..." ברוח קדשו כבר ידע על הנס שהתרחש.

"רביה", צעק הרב בהתרגשות, "כמו מלאך הוא הגיע לנה, והביא לנו איזו תרופה..."

תמה החתם סופר: "כמו? למה כמו? אכן, היה זה מלאך אמיתי... אליהו הנביא מלאך הברית, הגיע אליך בשליחותו..."

הרב החוויר כסיד, כאשר הבין את גודל קדושת המעמד בו עמד...

שתיקה עמדה בחדר. שתיקה רוויית הוד.

ואז התנער הרב ושאל: "ילמדנו רבינו, הרי הייתי כאן לפני כשש שעות,

כאשר גזירה נוראה ריחפה על כל בני העיר, מדוע אז לא פעל רבינו למען ההצלה?!" אמר לו החתם סופר: "אסביר לך אליהו הנביא לא מגיע אתם לעולם הזה. אין שום אפשרות שמלאך כה קדוש יגיע לפרשבורג הגשמית והחולית. אבל כאשר הלכת בנכונות למסור את הנפש, לזרוק את עצמך לנהר, וכל זה בשביל להציל עיר שלמה מכליון, כאשר הבאת איתך מסירות נפש - אזי הדין שונה לחלוטין... כשיש מסירות נפש - אליהו הנביא מוכן להגיע בכל מצב ולכל מקום! אבל ללא מסירות נפש - הוא בשום אופן לא יגיע!!"

אם יעקב אבינו לא היה מוסר את נפשו לחזור אחורה למקום תפילת אבותיו - היה יכול לאבד את כל הברכות. ברגע שהוא מוכן למסירות נפש - מיד מזמנים לו קפיצת הדרך.

יעזור הקב"ה שנזכה למסור את נפשנו לכל מצוה, קלה כבחמורה, ואז נזכה לסייעתא דשמיא.

רופא השיניים, ד"ר ברוך וייס, הגיע אל רבינו לצורך טיפול. באחד השלבים, ביקש הרופא להכניס חומר מסוים ולסגור את הפה למשך דקה אחת. רבינו עשה כפי שנתבקש, הכניס את החומר לפיו ומאחר והיתה לו דקה אחת פנויה פתח גמרא

מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל עוסק בתורה בכל רגע ורגע

ביקש הרופא להכניס חומר מסוים, לסגור את הפה למשך דקה אחת, ולאחר מכן להוציא אותו. רבינו עשה כפי שנתבקש, הכניס את החומר לפיו ומאחר והיתה לו דקה אחת פנויה, פתח גמרא חולין שהיתה על השולחן, ושם עיונו בדברי רש"י.

דקה אחת עברה חלפה לה, רבינו המשיך בעיונו והרופא שלא רצה להפריע לו, העדיף להמתין דקה או שתיים נוספות. כאשר עברו שלש דקות ורבינו עדיין לא הרים את עינו, החל הרופא לקרוא לרבינו בקול ולהעיר את תשומת ליבו לכך שאפשר כבר לפתוח את הפה - אולם רבינו לא נע ולא זע, בהיותו שקוע כל כולו ברש"י ואינו יודע מימינו ומשמאלו...

הרופא לא ידע מה לעשות, אולם לא מלאו לבו לגעת ברבינו ולהעירו משקיעותו. כעבור עשר דקות, שמה לב בתו של רבינו, הרבנית אויערבאך ששהתה בבית, כי שקט מוזר וממושך בוקע מחדרו של רבינו, ונכנסה לראות מה קורה. הרופא הסביר לה שהחומר עדיין בפה של רבינו. לתמייתה הוסיף וציין, כי ניסה כמה פעמים לומר לרבינו שאפשר להוציא אבל ללא הועיל.

"אדרבה, שהרבנית תנסה בבקשה", אמר הרופא, "אולי יעלה בידך להעיר את הרב משקיעותו..." הרבנית ניסתה את כוחה והחלה לומר לרבינו בקול: "טאטע! מ'קען שוין ארויס - נעמען" (אבא, כבר אפשר להוציא) - אבל גם זאת בלי הצלחה ותועלת. רבינו לא שמע כלום, הוא היה משועשע עם הרש"י בחולין, כתינוק הגמול עלי אמו... לבסוף, ניגשה אליו הרבנית והזיזה אותו מעט. רק אז התעורר רבינו. הרבנית אמרה לו שאפשר כבר להוציא את החומר מהפה, ורבינו הגיב: "אה, כבר עברה דקה?..."

(מתוך משוש דור ודור)

"וַיִּשְׁכַּב בְּמָקוֹם הַהוּא" (בראשית כ"ה, י"א)

רש"י: אבל י"ד שנים ששמש בבית עבר לא שכב בלילה שהיה עוסק בתורה.

מעשה באחד מלילות השבת בביתו של מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל, כאשר עם תחילתה של סעודת השבת הראשונה כבה לפתע הגנרטור ועלטה השתררה בבית. הנכד ששהה עם רבינו החל לדון לפניו כיצד ינהג עם הלימוד של הלילה, ומנה בפני רבינו כמה בתי כנסיות סמוכים שיש בהם חשמל כשר, למען יוכל רבינו להגות בתורה בעת קומו בטרם יאיר השחר. רבינו נענע בראשו מבלי להשיב דבר, והנכד גמר בדעתו להישאר ער בכדי ללוות את רבינו בחשכת אישון הליל לאשר יחפוץ.

בפועל, התנמנם הנכד באמצע הלילה, וכאשר התעורר נדהם לשמוע את קולו של רבינו היושב ועמל בתורה בניגון ובנעימה. הוא הביט כה וכה, וירא כי לא אירע שום נס והבית עודנו שרוי באפילה מוחלטת. תיכף קם ממיטתו, סר ופנה לעבר ההול לראות כיצד מצליח רבינו ללמוד בחושך.

מה מאד נרעש הנכד לראות את רבינו יושב ליד השולחן עם גמרא סגורה, עינו עצומות, והוא גורס בעל פה בבטחה ובשלחה, משל קורא הוא מתוך הספר... המילים יצאו מפיו של רבינו כדרכו, בהטעמה ובחן, והוא משתעשע עם הגמרא כאילו היא פתוחה ומאירה לפניו...

רק כאשר עלה השחר, וזהרורי אור ראשונים החלו להפציע מבעד לחלון, הסיט רבינו את הוילון, לקח את הגמרא והתקרב לחלון. כך למד מתוך הספה, עד שהגיע זמן תפילת שחרית.

טיפול שיניים

רופא השיניים, ד"ר ברוך וייס, הגיע אל רבינו לצורך טיפול. באחד השלבים,

מרן רבינו יוסף שלום אלישיב זצוק"ל

אנחנו לעזרתך בכל ענין ונושא בדרכך לעלות מעלה מעלה.
צוות מורחב של 'מוקד הישיבה' לעזרתך בכל יום בשעות הערב

1-800-20-18-18

בין השעות 7:30 ל- 10:30 בערב ★ שיחת חינם

קשה לך?
זקוק לעזרה?

כמה סמלי הדבר שבסוף ימיו ממש, וכנראה אף היתה זו פעולתו האחרונה לצורך הכלל, עשה מעשה במסירות נפש וכמעט באפיסת כוחות, וגייס סכום של כעשרים מליון פרנק בלגיים (כחצי מליון יורו) לקופת בית הספר

יחסו והתמסרותו של הגאון רבי חיים קריסווירטה זצ"ל למוסדות החינוך בבלגיה

כך גם בתי הספר "יסודי התורה" ובית יעקב שבעיה, שנוסדו והוקמו כידוע מתוך מסירות נפש מיד לאחר תום המלחמה הנוראה על ידי קומץ עסקנים בעלי מעוף, חדורי אמונה ובטחון, יראי השם מרבים, אשר כל מגמתם היתה לשקם את ההריסות והשמות שהשירו הגרמנים ימ"ש. אותם עסקנים ברוכים הזניחו את חייהם הפרטיים ולא עשו לביתם, הלכו מבית לבית לאסוף צעירי צאן, חיזקו את ההורים השבורים, שחזרו בחוסר כל מן המחנות וטרם נתנו את לבם לחינוך צאצאיהם. בחבבו את המסירות וההשקעה שהושקעו בו, כינה הרב את בית הספר 'אם כל המוסדות' בעיר.

פעולה אחרונה למען יסודי התורה

כמה שבועות לפני פטירתו

כמה סמלי הדבר שבסוף ימיו ממש, וכנראה היתה זו גם פעולתו האחרונה לצורך הכלל, עשה מעשה במסירות נפש וכמעט באפיסת כוחות, וגייס סכום של כעשרים מליון פרנק בלגיים (כחצי מליון יורו) לקופת בית הספר. ומעשה שהיה כך היה:

כמה שבועות לפני פטירתו ארגנו חברי הועד של יסודי התורה דינר לטובת המוסד. הרב היה חלש ביותר, אך לא ויתר על השתתפותו (נדמה לי שמיד לאחר הדינר הובהל לבית החולים ומשם כבר לא חזר לביתו, ל"ע).

כמה ימים לפני התאריך בו נקבע הדינר, עלה רבינו לבקר את הנגיד ר' אלכסנדר היידן ע"ה אשר גם הוא שכב חולה. רבינו התחיל לצטט את דברי הפסוקים, שגם עני המתפרנס מן הצדקה חייב בצדקה ומשם הסיק שגם חולה חייב במצות ביקור חולים. בין הכי להכי נכנסו לשיחה מעניינת על דא ועל הא.

תוך כדי שיחה אומר לו רבינו: "האם יודע כב' שאני מכיר תופעה שגילו כבר מעל למאה ובכל זאת עדיין עושה פירות?" הנגיד שלא הבין בדיוק לאן הרב חותה, פקח עיניו ונתן לרב להמשיך. הרב העלה חיוך והסביר לו שהוא מתכוון ליסודי התורה, מוסד אשר נוסד לפני למעלה משני יובלות ועדיין מניב הוא פירות. ר' אלכסנדר ע"ה התרגש והבטיח במקום סכום של כעשרים מליון פרנקים בלגיים. למחרת, קרא לאחד העסקנים והעביר לו במקום כמקדמה חמישה מליון פרנקים בלגיים, ובמשך זמן די סביר סילק את כל הסכום.

(מתוך מים חיים - רבי חיים קריסווירטה)

הגאון רבי חיים קריסווירטה זצ"ל

"הַבְּנוֹת בְּנֵי וְהַבְּנִים בְּנֵי" (בראשית ל"א, מ"ג)

יחסו והתמסרותו לבית ספר "יסודי התורה" (בית יעקב באנטוורפן)

להלן מכתב שכתב הגאון רבי חיים קריסווירטה זצ"ל בה' בשבט תשמ"ג:

לכבוד הנהלת ועד דיסוה"ת

אחדשה"ט

היות ששמעתי שהנהלת ועד יסוה"ת עומדת לקבוע

לוח זכרון ולחקוק עליו את שמי הנני להודיע

בזה שמכמה טעמים כמוסים ואישיים אני

מתנגד בכל עוז, אינני רוצה ששמי

יופיע עליי.

אם יש לי איזה יד למוסד הזה

אז שמי חקוק למעלה, ואם אין

לי יד אז אני אינני רוצה שיהיה

חקוק למטה.

בכבוד רב

מקום החתימה ...

כמעט מותחילת כהונתו התמסר

רבינו למען חיזוק מוסדות החינוך

בבלגיה, ובעיקר "יסודי התורה" - בית

יעקב אשר רוב בניו וקנין של בני הקהילה

שלחו את צאצאיהם להתחנך במסגרתו. הרבה

כוחות נפש הכניס והשקיע רבינו למען התפתחותו

של בית הספר. מאז הגיעו לאנטוורפן, לכהן כמרא דאתרא, קיבל

על עצמו גם את התפקיד הרם של יושב הראש ונשיא בית הספר.

הוא התעניין רבות, ותמיד עמד הכן לעשות למען שגשוגו הרוחני

של בית הספר, ובכל לבו ייחל להצלחה בהחדרת יסודות הדת והחינוך

על טהרת הקודש בבני ובנות ישראל. הוא האמין בכל ליבו בחיוניות

המוסדות וחשיבותם למען התפתחותו הרוחנית של הישוב באנטוורפן,

ולא עוד, הוא גם ידע שיסודותו בהררי קודש, סיבה וסגולה מספקת

כשלעצמה להצלחה בחינוך דורות העתיד ברוח ישראל סבא. והביא ראיה

מגמרא. "תנו רבנן כשנכנסו רבותינו לכרם ביבנה היו שם רבי יהודה ורבי

יוסי ור' נחמיה ור' אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי, פתחו כולם בכבוד

האכסניא".

לכאורה תמוה, לשם מה מספרת לנו הגמרא מי ומי היו האורחים, וכי

תפקידה של הגמרא לשחזר היסטוריה? אלא, טוען רבינו, כנראה היתה

אז מסיבת חנוכת הבית ורצתה הגמרא להודיע על אלו יסודות התפתח

כרם ביבנה, למען ידעו שאלה הם גדולי הדור שנוכחו בעת פתיחת הכרם,

ובדאי ישגשג במקום חשוב הראוי לשמו.

אמר הרבי מבעלז: "טוב שבאתם! מזה שנים רבות רובץ עלי חוב מצפוני לבקש מכם סליחה" רבי מרדכי הערש עמד כולו רועד ולא הבין למה הרבי מתכוון...

הרב ישראל גרוסמן בסיפור מפתיע על קבלת הפנים לאחים הקדושים - הרבי מבעלז ואחיו הרב מבילגוריא זיע"א

"ויקץ יעקב משנתו" (בראשית כ"ח, ט"ז)

זכיתי להשתתף בקבלת הפנים לכבודו של כ"ק הרה"ק רבי אהרן מבעלז זי"ע, שעלה לארץ ישראל אחר שנות התלאות שעברו עליו. הרבי עבר את השואה האיומה, בה איבד את כל משפחתו ואת רבבות חסידיו, כולם עלו על המוקד על קידוש ה'.

בני ירושלים יצאו בהמוניהם לקבל את פניו בחרדת קודש, המעמד היה מעורר ומרגש. אלפים הצטופפו סביב המכונית בה ישב הרבי. הדוחק היה עצום, וגם אני נדחקתי בין ההמון הרגש. בתוך הדחיפות נזדמן לי להתקרב למכוניתו של הרבי בדיוק כשהדלת נפתחה, ומתוכה יצאו האחים הקדושים הרבי מבעלז ואתו אחיו הרב מבילגוריא זכר צדיקים לברכה. באותו רגע זכיתי לשמוע את הרבי פונה אל אחיו ושואלו: "האם אין רחובות שיש בהם פחות דחיפות של אנשים?"... הרבי ברוב ענוותנות, לא האמין שכל הציבור הנמצא וכל הדחיפות הם לכבודו.

באותו מעמד, קרה דבר נפלא שהותיר רושם אדיר ועבר מפה לאוזן; בין הבאים לקבל את פני הרבי היה הרה"ח רבי מרדכי הערש שמרלר זצ"ל. כשניגש הרב שמרלר ללחוץ את ידו של הרבי, נדהם לשמוע מפי קדשו את השאלה: "האם שמכם ר' מרדכי הערש?" לאחר התשובה החיובית, אמר הרבי: "טוב שבאתם! מזה שנים רבות רובץ עלי חוב מצפוני לבקש מכם סליחה".

רבי מרדכי הערש עמד רועד כולו, ולא הבין למה הרבי מתכוון. הרבי הקדוש מבעלז לא השאיר לו הרבה זמן לחשוב. ומיד הזכיר לו: "בזמן שהגעתם לחצר הקודש בעלז, אל אבי הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלז זי"ע, נפלה בחלקי הזכות לארח אתכם. ומכיון שדרכי היה ללמוד בלילות בקול רם בוודאי הפרעתי לכם בשינה, ולא היתה לי באותו זמן האפשרות להיפרד מכם ולבקש את סליחתכם, ועכשיו שיש לי את ההזדמנות - מבקש אני מכם סליחה!"

הרבי לא נרגע, עד ששמע מפיו של רבי מרדכי הערש אומר בפה מלא: "רבי, אני מוחל לכם!"

הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זצוק"ל

הסיפור הנפלא ריגש את כולנו. לחשוב על סיפור שקרה בהפרש של כמעט עשרים שנה כאשר בין לבין חרב העולם, מסכת ייסורים ותלאות קשות עברו על הרבי, אותות הייסורים ניכרו בפניו המצומקות, ולמרות הכל על מה חשב הרבי במעמד האדיר? לבקש סליחה מיהודי, שאולי הפריע את שנתו לפני עשרים שנה!

(מתוך לב ישראל)

שיעורים מידע עדכונים 24

עכשיו בקו השיעורים של דרשו:

077-2613337

בהגיעו לגיל שבעים, נראה לפתע ר' זלמן כשהוא מתהלך עם תחבושת על ידו, לפליאת כולם השיב: "עשיתי לי קשר סימן. שיעמוד לנגד עיני בכדי שאנצל מן הכעס ברגע של אמת!..."

רבי זלמן בריזל זצ"ל, מדמויות ההוד של ירושלים, מלמדנו פרק במידות נאצלות

פעוט שכזה להפריעני מלימודי? באתי אפוא ונעמדתי כאן קרוב, ברצוני לעמוד דווקא כאן ולהתרגל לקול הטפטוף עד שלא יפריע לי כלל!" בדומה לכך ארע פעם, שאחת הדלתות שבבית לא היתה סגורה היטב, ונקפה הלך ושוב על המשקוף בהתאם לקצב הרוח. כאשר ניסה אחד מבני הבית לתקן את הבעיה, מנעו ר' זלמן מכך באמרו: "אדרבה, רוצה אני להתרגל לקול הדפיקות עד שהם לא יפריעו לי כלל!" כך בשימת לב מתמדת, בעמל וביגיעה צרופה זיכר ר' זלמן את כל כוחות גופו ונפשו ושיעבדם כליל לעבודת השי"ת.

פעם אחת נכנס ר' זלמן לביתו, כשעל פניו מתוחה ארשת פנים בלתי שכיחה בעליל, וכמין עצב היה ניכר עליו. בני הבית שראו כי פניו לא היו לו, ודבר מה אינו כשורה, שאלוהו מיד שמא אינו חש בטוב? ור' זלמן אישה כי אכן אינו מרגיש כל כך טוב.

"שמא תיקח איזו תרופה?" מיהרו להציע לו, אך הוא דחה את ההצעה ונענה: "לא, הכאב הוא בנפש ולא בגוף, כאן לא תועיל שום תרופה!" ושח להם ר' זלמן את כל אשר קרהו: "יהודי אחד פלש לחדר הקטן שבחזקתנו, באתרא קדישא מירון. אני בעצמי הכנסתי את אותו יהודי לשם תמיד בתור הכנסת אורחים, אך עתה חותר הלה בכל כוחו להשתלט על

רבי זלמן בריזל זצ"ל

המקום ולהפכו לנחלתו הפרטית. "נו, מה הבעיה?" תמהו כולם, "תזמין אותו לדין תורה, ובוודאי תצא האמת לאור!"

"איי, אינכם מבינים..." נענע להם ר' זלמן, "לא החדר במירון מטריד אותי, הדבר שכואב לי הוא שבמהלך חילופי דברים שהיו בינינו הגעתי לכלל 'כעס' רח"ל! עתה אינני מוצא מרגוע לנפשי, איני מסוגל להשלים עם העובדה שהגעתי לכלל כעס. כעת מתברר לי שלא הכרתי את עצמי! איני יודע מה יהא איתי..." ספק ר' זלמן כפיו בדאגה כנה.

מתחדש והולך היה ר' זלמן בעבודת המידות. מתחיל תמיד מן ההתחלה ואינו יודע הרגל מהו. בהגיעו לגיל שבעים, נראה לפתע ר' זלמן ימים אחדים כשהוא מתהלך עם תחבושת על ידו... לפליאת כולם, מאי האי? השיב: "זה עתה למדתי שוב את איגרת הרמב"ן, אשר בה מפליג כל כך אודות רעתה של מידת הכעס, אשר כל הכועס כאילו עובד עבודה זרה וכו'. וכדי שלא אשכח את חומר הדברים עשיתי לי קשר סימן. שיעמוד לנגד עיני בכדי שאנצל מן הכעס ברגע של אמת!..."

וכך התהלך לו ר' זלמן והוא כבן שבעים שנה, כאשר ידו חבושה לו במשך שלושה חודשים כדי לזכור שלא לבוא לידי כעס...

"וְתֹאמַר אֶל אָבִיךָ אֶל יְהוָה בְּעֵינֵי אֲדֹנָי" (בראשית ל"א, ל"ה)

רבי זלמן בריזל זצ"ל, מדמויותיה הקסומות של ירושלים, היה מרבה לחזור על דבריו של הרה"ק ר' חיים וויטאל זי"ע, אשר תמה ושאל: מדוע עניין תיקון המידות לא נכתב בתורה במפורש? ומתרץ הדבר במשל, לאם

ששלחה את בנה לחנות לקנות יין או שמן. לאחר שיצא הילד לדרכו, צעקה אמו אחריו: "ראה בני להיזהר שתביא המשקים דווקא בתוך כלי כל שהוא ולא ביד!"

הלא בוודאי כל השומע זאת יצחק, כי ילד כזה אשר צריכים להזהירו שדבר נזילי טעון אחסון בכלי, ילד כזה אינו בר דעת כלל, ואי אפשר לשלוח אותו לשום חנות להביא דבר מה...

והנמשל הוא - כי התורה הקדושה - כדי לשמרה ולקיים את מצוותיה כראוי, אי אפשר בלא שתהיה שוכנת בכלי מתאים. זקוקה היא, אפוא, לכלי קיבול של מידות הגונות וישרות. על כן פשוט הוא שאין להזהיר כלל על המידות, כי הם הינם ההקדמה לכל התורה כולה.

סח פעם ר' זלמן לתלמידים: "אדם תימהוני אחד החל להתפלל בקביעות בבית מדרשנו, והיה נועד להתפלל על ידי בצעקות משונות עד מאד, עד שהיה קשה לסבול זאת. בלבי כעסתי מאד על אותו יהודי שמפריע לכולם, וכבר חשבתי להעתיק מקומי לפינה הרחוקה ביותר בבית הכנסת, כדי שלא אופרע מתפילתו, אך לפתע עצרתי בעדי, וגערתי בעצמי: מה זה היה לי, וכי קול של יהודי בתפילתו מפריע לי?!... מכאן ואילך נעמדתי בתפילה דווקא בסמוך לאותו אדם, כדי לשבר את טבעי הסוררי... משעשיתי כך הרי שעם הזמן כבר הפסקתי לשמוע את צעקותיו של אותו אדם כליל!"

מלחמה עיקשת ניהל ר' זלמן עם טבע הרגונות והקפדנות. מספרים בני משפחתו: פעם ראה אחד הנכדים את זקנו ר' זלמן, כשהוא עומד במטבח על יד הכיור ועיניו תקועות עמוק בספר קודש אשר בידו. ברקע נשמע קול טפטוף מים טורדני מן הברז אשר לא היה סגור בהידוק, והנכד שהבחין בכך, מיהר לגשת ולסגור את הברז היטב.

אך למרבה הפלא, הרים ר' זלמן עיניו מן הספר, ופתח את הברז קצת כדי שימשיך לטפטף... "מה זאת?" תמה הנכד, ור' זלמן ענה: "קול הטפטוף הפריע לי והוציאני משלוותי. אמרתי לעצמי, וכי בכוחו של דבר

בערב בו נישא בנו בכורו של רבינו, התקיימה חתונה של אחד מבני הישיבה. להפתעת התלמידים יצא רבינו משמחת נישואי בנו, עצר מונית ונסע לחתונה השניה

הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל במאמץ מיוחד להשתתף בשמחות הנישואין של בני הישיבה

שהוא מקורב כל כך לראש הישיבה, והשתתפותו הממושכת היתה להם מפתיעה.

ככל שנקפו השנים היתה עצם השתתפותו כרוכה בקושי גדול, הן מחמת ריבוי התלמידים בישיבה, ובניהם של אלפי אברכי הישיבה, כאשר לפעמים החתונות מתקיימות בערים שונות, והן מחמת מחלתו ומצב בריאותו הרופף. אולם רבינו עשה כל מאמץ ללכת לכל שמחה שיכול. לא אחת לאחר שכבר הודיעו שלא יוכל להשתתף בשמחה. גברה לבסוף אהבת התלמידים שבלבו, ובכוחות לא לו הגיע לחתונה. פעם התקשרו מביתו לבעל שמחה והודיעו שהוא מצוי באפיסת כוחות מוחלטת ואינו יכול לבוא לשמחה, לבסוף הוא בא. כששאלוהו מדוע בא, הלא הוא בחולשה כה גדולה, ענה, אכן נחלשתי מאד, אולם ברוך ה' לפתע קבלתי כוח והחלטתי לקום ולבוא.

לפעמים, כשהתקיימו כמה אירועים מחוץ לעיה, חזר לירושלים

בשעה מאוחרת מאד, והתלבטו האם ללכת לחתונה, שכן ספק אם עוד יפגוש את בעל השמחה, אולם, כהרגלו הכריע: "הולכים!" שווה היתה לו הטרחה מספק,

אולי ישמח את תלמידו ביום חגו.

בחתונות התלמידים היה נכנס בשמחה גדולה והשתדל לשמח בכל כוחו. בשנים האחרונות היה מתאמץ פעמים רבות לקום מכסא הגלגלים ולרקוד לכבוד השמחה הגדולה, שמחת תלמיד הישיבה. מאחוריו עמדו מלווי וחרדו, הם ידעו שהוא עלול, חלילה, ליפול ובדרך הטבע צריך להחזיק אותו. אולם הוא, ששמח בכל ליבו בשמחת תלמידו - קיבל כוחות לא לו, רקד והרקיד, תוך שהוא מחפש את המחותנים והסבים שיכנסו אף הם למעגל הריקודים.

אחד מבני המשפחה מתאר כיצד היתה נראית השתתפותו בשמחת כל אחד ואחד מבני הישיבה. פעמים רבות, הגיע הערב, ורבינו היה מותש לחלוטין לאחר יום ארוך ומפרך של עמל התורה, שיעורים וחברותות ועול הרבים הרוחני והגשמי המוטל עליו. רבינו שב לביתו חיוור וחלש, כשהוא מבקש לברר אלו שמחות יש הערב בישיבה. מתברר שהערב מתקיימות חמש שמחות, "במצב זה, לא שייך בשום אופן ללכת לכולם" - פוסקים כולם, הוא שואל של מי השמחות? מתחילים למנות בפניו: "של פלוני", מיד הוא מגיב: "אלו אני חייב ללכת!" והשניה "של פלוני", שוב חוזרת על עצמה אותה תגובה. וכך כמעט לגבי כל אחד ואחד, כשרבינו זוכר ומפרט למה אל פלוני זה הוא חייב ללכת. ולבסוף נופלת ההכרעה: הולכים לכל השמחות!

עד היכן הגיעו הדברים: באותו ערב בו נישא בנו בכורו של רבינו, ראש הישיבה שליט"א התקיימה חתונה של אחד מבני הישיבה. ברור היה לכולם שביום שמחת בנו בכורו לא יתכן שרבינו ימצא זמן להשתתף בשמחה אחרת. להפתעת התלמידים יצא רבינו משמחת נישואי בנו, עצר מונית, נסע לחתונה השניה, רקד עם החתן והמחותנים רבע שעה וחזר לשמחתו.

(מתוך בכל נפשך)

"וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל לְבָן הָבָה אֶת אִשְׁתִּי" (בראשית כ"ט, כ"א)

גם בהיותו בארה"ב, השתדל הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל להשתתף בשמחות של תלמידים, אף אם הדבר כרוך היה במאמץ של נסיעה ממושכת, ולמרות שהגיע אל אדמת נכר במסירות נפש, כדי לעזור בכלכלת הישיבה, בכל זאת התאמץ רבינו להשתתף בשמחות, כפי שאב לא יותר על השתתפותו בשמחת בנו גם אם הדבר קשה לו.

פעם, כאשר עמד לצאת לנמל התעופה בדרכו חזרה לא"י, התקבלה לפתע שיחת טלפון, שהערב תתקיים שמחת אירוסין של אחד מבני הישיבה בעיר מונסי. רבינו הגיב בפשטות שעליו להישאר ולנסוע למונס, לשמחת האירוסין. הרבנית הזדעקה: "הלא יש כרטיס מוכן לטיסה, הכל מתוכנן ומאורגן", אולם רבינו ענה: "וכי לבן שלנו לא היינו נשאים לאירוסין?!", לבסוף הגיעו החתן והכלה למעונו בהפתעה. רבינו הרעף עליהם ברכות לרוב, ואז יצא לשדה התעופה.

באחד מביקוריו של רבינו בלונדון, נודע לו שתלמיד שלמד

פעם בישיבה, נישא הערב בעיה. אותו תלמיד לא ידע שרבינו נמצא בלונדון ולכן לא הזמינו לחתונה, אולם

רבינו אמר למלווי שהוא רוצה ללכת לחתונה, גם בלי הזמנה. אחד ממלווי טען שאביו של החתן שהוא גביר גדול, לא תורם כסף לישיבה, למרות שלמד בה שנים רבות, ולכן לא ראוי שרבינו יטרח וילך לחתונה. בפרט שרבינו לא הוזמן, ועוד, רבינו הלא הגיע ללונדון במטרה לאסוף כסף וכל דקה חשובה.

רבינו דחה את כל הטענות, ואמר: "תלמיד זה למד

בישיבה, ומחוייב אני לשמוח בשמחתו, וכי משום שאביו

מתנהג שלא כהוגן, עלי להעניש את תלמידו?!" וסיים: "אם

לא תקחו אותי, ארד בעצמי לרחוב ואקח "דרייבר" (נהג) עד לאולם השמחות".

לשמוח עם הילדים

כשהיו נכנסים להזמינו לחתונה, בין אם היה זה החתן ובין אם היו אלו המחותנים, היה רבינו פותח את ההזמנה ומתבונן בכל הפרטים היטב. הוא הקפיד על כך, גם אם היה זה החתן העשירי שנכנס באותו יום להזמינו, וגם כאשר היה בחולשה עצומה, והדבר עלה לו במאמצים מרובים. בשמחות הנישואין של בני הישיבה עשה את מירב ההשתדלות לבוא ולשמח עם החתן ביום שמחתו. בטרם נעשה לראש ישיבה היה משתתף בחתונה זמן ניכר, רוקד ומרקיד, מוריד את הפראק והכובע כדי שיוכל לרקוד ולשמח במרץ, כעלם נעורים. פעמים כשניגש אליו אבי הבחור והזדהה כאבי החתן, היה מגיב: "הוא גם הבן שלי".

פעם הגיע לחתונת אחד מבחורי הישיבה, והבחין שאין מספיק בחורים שישמחו וירקדו כראוי. הסיבה היתה שהבחור הגיע לישיבה מישיבה אחרת שנה קודם לכן, ובאותה שנה שלמד בישיבה החסיר בגלל שחלה במחלת "מונו", כך שמהישיבה הקודמת לא באו משום שעבר משם, ובישיבת מיר לא הכירו אותו כמעט. רבינו החליט שהוא זה שישמח אותו ככל יכולתו. הוא רקד ורקד, נח ושוב רקד, ושהה בחתונה עד מאוחר מהרגלו. קרובי המשפחה והמחותנים עמדו משתוממים, הם לא ידעו

הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל

המלמד הודיע שלא ממשיכים יותר כי זוהי סכנת נפשות. שנה לאחר מכן פגשתי את אחד מהילדים שלמדו איתי, אוכל ברחוב סנדוויץ' עם 'דבר אחר'...

הגאון רבי יעקב אדלשטיין שליט"א מספר על נדודיהם שלו ושל אחיו הגאון רבי גרשון אדלשטיין שליט"א

אבל בלי רהיטים, בלי שולחנות, בלי כיסאות, ובלי מיטות. היה שם זקן אחד שבא מאמריקה והחליף את המיטות הישנות שלו והוא שלח לנו שתי מיטות, אחת לאבא ואחת לסבתא, ואנחנו ישנו על הרצפה. הדבר הראשון שאבא עשה - הוא הלך לביהכ"נ ונטל רשות מהגבאים והביא לנו עוד שתי גמרות בבא קמא שיהיה יותר נח ללמוד, וזה לפני כל הרהיטים... למשכיר של הדירה היה פרדס של חמישה דונם ברחוב אוסישקין. הוא נתן לנו רשות לקחת ארגזים שאורזים בהם תפוזים. ישבנו על הארגזים ולמדנו גמרא. וזה לימד אותנו את סולם הערכים: לפני שדואגים מה לאכול, והיכן לישון - דואגים שתהיה גמרא ללמוד! אבא שמח מאוד שאנחנו נמצאים באוויר של א"י.

כשבאנו לארץ אמה: "תאר לך שאנו נמצאים במצב בו כל הגוף באוויר של א"י, כמו בתוך סוכה, כל הגוף בתוך מקום קדוש", ומאוד היה שמח בזה. ולפעמים בחורף ביום בהיר, היה אומר "האם בחו"ל ישנם שמים בהירים כ"כ כמו פה? תראו אחרי הגשם הראשון איזה שמים בהירים, איזה תענוג", וכך היה משבח את האוויר של ארץ ישראל. ביום הראשון שהגענו לנמל יפו, התעניינו הקרובים, שכבר היו לפנינו בארץ ישראל, מתי תגיע האוניה, וחיכו לנו בנמל הרבה רבנים. הגענו לבנין ששם יורדים והתיישבנו, ואני שומע שאבא אומר לדודים שלי: "מה היתה המטרה שברחנו מרוסיה, אמנם המצב הכלכלי שם קשה מאוד, אבל הסיבה העיקרית היתה ששם אי אפשר ללמד תורה לילדים בגלל סכנת נפשות, וזו היא הסיבה שעשינו השתדלות לצאת משם". (כמובן עם הרבה נסים, והיה בן דוד שעזר לנו לקבל את הרישיונות). "ובעצם, אם היתה אפשרות לנסוע מרוסיה לפולניה - הייתי נוסע לפולין ששם הרב"ה שלי ר' ברוך בעה, שם יש ישיבות מעולות, קמניץ, מיה, שהילדים יגדלו בישיבות בשקידה ועיון, ואותו רב"ה שאני למדתי אצלו ממשיך להיות ראש הישיבה, ורציתי שהבנים שלי גם ילמדו אצלו", אבל המצב היה שרוסיה ופולניה היו בעיונות גדולה מאוד ואי אפשר היה להעביר שום דבר, ולכן נסענו לא"י שגם פה אפשר ללמוד תורה. וגם כאן למדנו שהערך הכי חשוב הוא ללמוד תורה, ואיפה שאפשר ללמוד תורה - לשם אנחנו הולכים.

(מתוך העלון גאון יעקב - פרשת לך לך)

"וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה" (בראשית כ"ח, י')

לפני שאבא, רבי צבי יהודה אדלשטיין זצ"ל, היה רבה של רמת השרון הוא היה רב ברוסיה. בעיירה שבה נולדתי, לפני שהשמיד גרזנו של סטאלין ימ"ש את היער הגדול של התשב"ה, היה ת"ת ובו ארבע מאות ילדים.

כאשר הגעתי לגיל בו מתחילים ללמוד את ספר בראשית, שלח אותי אבא למלמד היחידי בעיר, יחד איתי למדו רק שבעה ילדים! אלו שלא נכנעו למשטר של המכבש הגדול של לנין וסטלין ימ"ש, בעזרתם של יהודים פוקרים, ר"ל. היה חוק חינוך חובה שחייבים לשלוח כל ילד ל"שקולע" (ביה"ס של הקומוניסטים), ומי שלא שלח צפוי היה לעונש, ואפשר לתאר איזה מצב זה היה.

כשהגענו בפרשת נח

לפסוק "ויזכור אלוקים את נח", הודיע המלמד שלא ממשיכים יותר בלימוד כי זוהי סכנת נפשות, שלוחי השלטון כבר הגיעו והודיעו לו: "עד כאן!" שנה לאחר מכן פגשתי את אחד מהילדים שלמדו איתי ספר בראשית, אוכל ברחוב סנדוויץ' עם 'דבר אחר'! כל כך מהיר היה המהפך. המצב היה ששומרי תורה ומצוות היו בייאוש וחשבו שאין תקווה שמישהו מהדור הבא ישמור בכלל תורה ומצוות. רוסיה שלטה אז על שישית מהעולם, ביניהם אוקראינה, גרוזיה, בוכרה ועוד. מיליוני יהודים היו במדינות הכיבוש.

אבא היה מעודד את העם בדרשותיו, והיה מדבר בתקיפות שהעיקר לא להתייאש. לאחר מאמצים גדולים, קיבל אבא רשיון יציאה, ונמל היציאה היה הנמל הגדול שבעיר אודסה. נסענו באוניה כמעט שבועיים, וכשהגענו לא היה לנו איפה לגור, והמשפחה היתה מפוזרת אצל קרובים. סבתא גרה אצל קרוב אחד, אחותי אצל קרוב אחר, אבל אבא לא פיזר את הבנים, ר' גרשון ואני, כי בכל מקום שהיינו, תקופה בכפר חסידים, תקופה בירושלים, תקופה בת"א, הוא רצה להמשיך את סדר הלימוד בגמרא. גם כשנסענו מנמל אודסה, וכל החבילות היו בתא המטען, תמיד היו איתנו מזוודות קטנות ובתוכן גמרא בבא קמא, ששלושתנו למדנו מתוכה ביחד, וחומש ויקרא לפרשת השבוע, כדי שלא נפסיק אף יום מללמוד! בכל מקום בו היינו - אבא לקח מיד גמרא ולמד איתנו. היו, אמנם, ימים בהם לא למדנו כי הוא היה עוסק בחבלי קליטה, וסידורים שונים. כאשר נכנסנו לגור ברמת השרון, בסוף שנת תרצ"ד, שכר אבא דירה,

האחים הגאונים רבי יעקב (מימין) ורבי גרשון אדלשטיין שליט"א

בבוקר שלאחר החתונה כשחזרתי מהתפילה, מצאתי את אשתי בוכייה מאד, נבהלתי. לא ידעתי מה אירע לה, ומה מביא אותה לבכות לאחר חתונתה...

מעשה מופלא שאירע לרב אורי זוהר כפי שסיפר הגאון רבי חזקיהו מישקובסקי שליט"א

"יפהר עוד ותלך בן" (בראשית כ"ט, ל"ג)

הגאון רבי חזקיהו מישקובסקי סיפר מעשה מופלא שאירע לרב אורי זוהר, בביקור שערך באחד מתלמודי התורה בעיר באר שבע. הרב אורי זוהר ביקר בת"ת המיועד למשפחות בעלות תשובה. הת"ת ערך מבחן לתלמידים, והרב זוהר הוזמן לחזק את המשפחות שרשמו את ילדיהן לת"ת, ולהשפיע על משפחות נוספות לרשום גם את בניהם למוסד.

התבוננתי בדמויות שישבו בשולחן הכבוד, מספר הרב זוהר, ואחת מהן היתה נראית לי כדמותו של יהודי פשוט שבפשוטים, שאין מקומו

לכאורה בין המכובדים. לא ראיתי בפניו שום דבר מיוחד שיסביר את ישיבתו שם. ברם, הבנתי שאם הושיבו אותו במזרח יש לכך סיבה. ניגשתי אל אותו יהודי, ושאלתי אותו מי הוא.

"וכי אינך יודע?!" השיב הלה בפשטות, "אני אביו של מנהל החיידר!"

"אתה אביו של המנהל?" הבעתי את תמייתי בקול, "אולי תספר לי כיצד זכית לכך?" ביקשתי.

במקום להשיב, הצביע האיש לכיוון עזרת הנשים, ואמר לי: "שם יושבת אשתי, ובזכותה הגעתי לכך".

היהודי הפשוט סיפר את סיפורו:

נבהלתי ולא ידעתי מה קרה לה

אנחנו מתגוררים בשיכון ד' בבאר שבע. שיכון זה ידוע היה לא רק בבאר שבע, אלא בכל רחבי הארץ, כאיזור של פשע, ירחם ה': אני התפרנסתי באמצעות קיוסק שהפעלתי במרכז השכונה. למרות הכל, הצלחנו לגדל בשכונה זו שמונה ילדים, ארבעה בנים וארבע בנות, שכולם צמחו וגדלו ליראי ה'; והפכו לבני תורה מובהקים. ילדי מתגוררים כיום בבני ברק, בתפרח באופקים ובבאר שבע, וכולם - גם החתנים שלקחנו לבנותינו מרביצי תורה ויראה.

והכל בזכות אשתי. אספר לך כיצד קרה הדבר. בבוקר שלאחר החתונה, כשחזרתי מהתפילה, מצאתי את אשתי בוכייה. נבהלתי מאוד. לא ידעתי מה אירע לה, ומה מביא אותה לבכות לאחר חתונתה. אשתי הבהירה את עצמה מידי: "בעלי היקר, יודע אתה למה אני בוכה? התרגשות גדולה מילאה את ליבי לרגל המסקנה החד משמעית אליה הגעתי הבוקר בעת שהיית בתפילה".

"כאשר הלכת להתפלל, נעמדתי גם אנכי לשפוך שיח לפני הבורא, ואז עלתה בליבי מחשבה על דרך החיים שעלינו ללכת בה, ובעקבותיה הגעתי למסקנה והחלטה ברורה, וברצוני שגם אתה תסכים לכך בכל ליבך".

להשקיע בחינוך הילדים

"מחשבתי התמקדו, בשאלה", המשיכה האשה הצעירה, "במה אנחנו צריכים להשקיע את עיקר המאמצים והתפילות שלנו בחיים. אם תנסה לטעון שהתפילה צריכה להיות על ענייני פרנסה, הרי הדבר אינו נכון! כי

מי אינו יודע שהפרנסה היא משמים וכל המאמצים שהאדם עושה לכאן ולכאן, לא פועלים מאומה. מה שנגזר על האדם להרוויח - ייכנס לכיסו, ומה שלא - לא ייכנס. גם אם יעבוד על כך יומם ולילה! נכון שצריך להתפלל על פרנסה אבל זה לא העיקר!"

"ואם תאמר שצריכים לנו להשקיע את מאמצינו בענייני הבריאות, כדי שלא נחלה במחלות קשות חלילה, הרי גם דבר זה תלוי ברצונו של הקב"ה, ובוודאי שצריך האדם להתפלל על ענייני בריאותו אבל שוב - זה לא העיקר! ואז הגעתי למסקנה, בעלי היקר, שאת עיקר מאמצינו

בתפילות - עלינו להשקיע בחינוך הילדים. על הדבר החשוב הזה עלינו להתפלל כל החיים! האם מסכים אתה עם דעתי?"

לאחר ששמעתי את דבריה המרגשים והכנים של אשתי הצעירה, בבוקר ההוא שלאחר החתונה, הבעתי מיד את הסכמתי המוחלטת לשאיפותיה. שנינו יחד עמדנו וקיבלנו על עצמנו להשקיע בנקודה זו את עיקר תפילותינו ומאמצינו במשך כל החיים.

אותה קבלה, חיזקה אותנו בצורה בל תתואר, עד כדי כך שמעולם לא התביישנו בתפילותינו,

ובמשך כל השנים נשאנו תפילות חמות וטהורות לבורא עולם שיצליח את דרכנו בחינוך הילדים. אם תבוא אלינו הביתה בזמן הדלקת נרות בערב שבת, ולא רק אז, תוכל למלא דליים שלמים מדמעותיה של רעייתי המתפללת לאלוקים שיתן לנו את הכח לגדל את הילדים כפי שצריך לגדלם בדור זה.

וכך, למרות שביטנו והקיוסק, היו במרכז השכונה, לא השפיע הדבר במאומה על הילדים, ובעקבות התפילות שלנו, החינוך הטוב ותשומת הלב שהענקנו לילדים, וכמונן הסיעתא דשמיא שליוותה אותנו לאורך כל הדרך, זכינו לפירות מתוקים שכאלו, עד שאחד הבנים שלנו הוא המנהל של החיידר, וגם שבעת ילדינו הנוספים - מפורסמים בהתמדתם בתורה וביראת השמים שלהם.

סיים הרב אורי זוהר את סיפורו, ואמר: "חבל שאינני יכול לתאר את דמותו של היהודי הפשוט שהוא שישב ב'מזרח' ולשרטט בפניכם עד כמה פשוט היה נראה, ועד כמה לא היתה התאמה, לכאורה, בין דמותו לדמויות ילדיו מרביצי התורה.

השקעתי הרבה ודמעותיה של אשתי הביאו אותם ליכות ביהלומים שכאלו. בהחלטה פשוטה אחת, בבוקר שלאחר החתונה, הצליחו לאסוף את היהלומים המתגלגלים גם ברחובותיה של שכונת פשע שכזו, בבאר שבע.

בואו ונלמד מכאן עד כמה חשוב להשקיע בהחלטות הראשוניות שלאחר החתונה, ועד כמה משתלמת היא ההשקעה החינוכית, ובמיוחד בתקופתנו רבת הנסיונות.

(מתוך הספר שמחה בבית - בעריכת הרב משה מיכאל צורן)

הרב אורי זוהר שליט"א

מה הביא את רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל לכתוב בכתב יפה יותר?

ר' אריה נבהל ואמר "חס וחלילה כבוד הרב, לא נתכוונתי אליך, מי אני שאומר דברי מוסר לגדול הדור?..."

מלבד הכרת הטוב העצומה שהיתה לו לר' איסר זלמן זצ"ל כלפי ר' אריה לוי, נראה עוד עד כמה גדולה הייתה התחשבותו בזולת אף בלא ידיעתם. מספרים כי נכדו של ר' איסר זלמן, ר' שניאור קוטלר זצ"ל, יצא מביתו של סבו לחתונתו - ליוה אותו ר' איסר זלמן החוצה, ירד איתו 2 מדרגות ומיד חזר חזרה לאחוריו ונפרד ממנו לשלום, ולא ליווה יותר.

כששאלוהו מדוע לא ליווה את נכדו יותר, השיב שמסופר בגמרא על ר' זירא שהשתבח בעצמו באומרו: "מימי לא שתי בתקלת חברי", והדברים תמוהים, האם זו מעלה שלא שמח בתקלה של חברו? זה הרי פשוט וברור לכל, ומה מעלה יש בזה? אלא תירץ ואמר על עצמו, שכאשר ראה את חברו נתקל ואירע לו איזה שום צער - לא הצליח לשמוח בשמחותיו האישיות. "אף אני", הסביר ר' איסר

רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל

זלמן מלצר, "כאשר יצאתי ללוות את נכדי לחתונתו, נזכרתי בכל אותם היהודים שנהרגו בשואה, ולא זכו לראות את נכדיהם נכנסים לחופה, על כן לא ליוויתי את נכדי יותר משתי מדרגות, כדי להשתתף ע"י כך בצערם של אלו שלא זכו לכך".

(בדידי הוי עובדא)

הרב אהרן כהן

"הפעם אודה את ה'" (בראשית כ"ט, ל"ה)

מן הפסוק "ותאמר הפעם אודה את ה' על כן קראה שמו יהודה" (כ"ט, ל"ה), למדים אנו שצריך האדם להכיר בטובה שמקבל ממיטיבו ולהודות לו על כך.

במסכת ברכות למדונו חז"ל שמיום שברא הקב"ה את עולמו - לא היה אדם שהודה להקב"ה, עד שבאה לאה והודאתו, שנאמר: "הפעם אודה את ה'".

מסופר על הגאון רבי אריה לוי זצ"ל שדרש פעם בבית הכנסת בעניין 'כבוד האשה'. בדרשתו נכח גם הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, שבש"ק חל יום פטירתו זיע"א. בסוף הדרשה ניגש רבי איסר זלמן לרבי אריה ואמר לו: "יישר כח על הדרשה הנפלאה ועל החיזוק שנתת לי. עוררת אותי לנושא כה חשוב!" ר' אריה נבהל ואמר: "חס וחלילה כבוד הרב, לא נתכוונתי אליך, מי אני שאומר דברי מוסר לגדול הדור?..."

ענה לו ר' איסר זלמן: "אף על פי כן, גם עלי מוטל להיזהר יותר ולדקדק שלא לצער את אשתי", והוסיף ואמר: "כידוע לך, הכתב שלי איננו ברור כלל, וכשכותב אני את הספרים שלי, מתקשים בדפוס לפענח את כתב היד, ולכן מביא אני את הכתב לאשתי, והיא יושבת ומעתיקה את כתביי, ועל פי זה מסדרים את הספר.

יודע אני שהכתבים שלי עוברים כתיבה נוספת, לכן, פעמים, שיכול אני להתרשל, ולכתוב את הכתבים בכתב לא ברור, וכשאשתי מקבלת את הכתבים - עליה להתאמץ על מנת להבין את הכתוב. מקבל אני על עצמי, בלי נדח, להשתדל ולכתוב בכתב ברור יותר, כפי יכולתי, בכדי להקל עליה את מלאכת ההעתקה".

מדוע נקרא בנו של הגאון הצדיק רבי אריה לוי זצ"ל 'שמחה שלמה' ולא 'שלמה שמחה'?

שלמה; בהקדמת השם 'שמחה' ל'שלמה'. והסביר לו זאת ע"פ מה שנאמר (רות ד,יא) בנישואי רות לבועז, שאמרו כל העם "כְּרָחֵל וְכַלְבָּא אֲשֶׁר בָּנוּ שְׂתִיָּהֶם אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל", ואע"פ שלא היא הגדולה וממנה הכהונה הלוייה והמלכות, אבל לפי שלא היא במידת אתכסיא ולעומתה רחל היא במידת אתגליא לכן מקדימים את רחל. וא"כ גם כאן שהנך בא לקרוא לבנך הנוול שם על שמם של שני גדולי עולם, שהאחד מעולם הנסתר, ואחד מעולם הנגלה, תקדים ותקרא קודם על שמו של הגדול מעולם הנגלה. (שמעתי מידידי הרב יחיאל שטרנברג שליט"א ששמע זאת מהגרש"ש זצ"ל).

(קב ונקי)

הרב צבי וינברג

"וְלִלְכֹן שְׂתֵי כְּנוֹת שֵׁם הַגְּדֹלָה לְאֵה וְשֵׁם הַקְּטָנָה רַחֵל" (בראשית כ"ט, ט"ז)

הגאון רבי שמחה שלמה לוי זצ"ל בנו של הגאון רבי אריה לוי זצ"ל, נולד בירושלים בה' באלול תרפ"ו, יום לאחר פטירת מרן האור שמח הגאון רבי מאיר שמחה זצ"ל. אביו, שהיה חתנו וגדול תלמידיו של בעל ה'לשם', חשב לתת לו שם על שמו של המקובל בעל ה'לשם' ועל שמו של האור שמח; ולקוראו 'שלמה שמחה'; בהקדמת שמו של בעל ה'לשם' רבי שלמה אליאשוב זצ"ל.

באמירת הברכות בעת ברית המילה כובד הגרי"ח זוננפלד זצ"ל, וכשאמר: "ויקרא שמו בישראל", לחש הראי"ה זצ"ל לרבי אריה 'שמחה

האם מברכין שהחיינו על לידת בת?

ומה כתב ה”פלא יועץ” על האנשים המזלזלים במי שנולדה לו בת?

בפירוש התפילות והברכות לרבינו יהודה ב”ר יקר (רבו של הרמב”ן ז”ל ח”ב דף נ’ ע”ב ד”ה הבונה) כתב ”נולד לו בן צריך לברך שהחיינו, ועל הנקבה לא יברך דיין האמת”.

ובפלא יועץ (לרבי אליעזר פאפו זצ”ל ערך בת) כתב ”ראיתי מנהג רע באילו מקומות שאיש כי יולד לו בת מרבים העם לעשות שחוק וליצנות, זה אומר ”הקור גדול” וזה אומר ”הסירחון גדול”, וכהנה דברים של ליצנות, עד שמי שנולדה לו בת אינו מוצא מקום להתחבא מגודל הרדיפה שרודפין אחריו בדברי שחוק וליצנות.

ורע עלי המעשה קורא אני עליהם ”לועג לרש חרף עושהו”, כי הן מפלאות תמים דעים שהוא הנותן הבנים למי שירצה והבנות למי שירצה, נמצא שהמלעיג על לידת הבנות אך נגד ה’ דברו מלבד איסור הליצנות כי רב הוא וכו’, והלא אפשר שבנות עדיף לו מבנים כאשר יהיה טוב מזלן ומנת חלקן, וכאשר בעינינו ראינו כמה ששמחו בבת בין הבנים והיה מזלה ברוך מבנים, ואוי לו למי שבניו בנות ויותר גרוע מבנות וכו’, משא”כ לאבי הבנות שאין עליו צרת הבת כי אם ללמדה מלאכת נשים ומידות טובות”.

”ואחר ילדה בת ותקרא את שמה דינה” (בראשית ל’, כ”א)

כתב הרשב”ם ”ולא נכתבה הודאה על לידת הבת לדעת למה נקראת כן, שאין מודים על הבת כמו על הבן”. ובספר מרומי שדה (להנצי”ב זצ”ל ברכות נד.) כתב ”והנה מדאיתא במשנה דעל כלים חדשים מברך שהחיינו, יש ללמוד לכאורה, שמי שנולדה לו בת שמברך שהחיינו, דלא גרע מאילו קנה עבד או שפחה לשמשו, שהרי מעשה ידיה לאביה, ואמת שלא ראיתי זאת בפוסקים, ואולי י”ל דבת אינה מתנה טובה לאביה כידוע באגדה, עכ”ל.

וכ”כ הערוך השולחן (רכג,א) שבלידת נקבה אין מברכין לפי שאין בזה שמחה כל כך. אולם המשנה ברורה (רכג,ב) כתב שאמנם על השמיעה שנולדה לו בת אין מברך שהחיינו, אולם בפעם ראשונה שרואה האב את בתו שנולדה מברך ברכת שהחיינו, דמי גרע ממי שרואה את חבירו לאחר ל’ יום ושמה בראייתו דמברך שהחיינו, הכא נמי פעם ראשונה שרואה אותה. ועיין בשו”ת ציץ אליעזר (חי”ד סי’ כא) שהעירו לו על דין זה שמברכין שהחיינו על לידת בת מהרשב”ם הנ”ל שמבואר בדבריו שאין לברך.

מה היא כוונת מרן החזו”א זצ”ל כשכותב בספרו ”ואין הרשב”א תחת ידי”?

”וישכב במקום ההוא” (בראשית כ”ח, י”א)

וכתב רש”י: ”וישכב במקום ההוא” - לשון מיעוט, באותו מקום שכב, אבל י”ד שנים שמש בבית עבר, לא שכב בלילה, שהיה עוסק בתורה. שאל הגר”ח שמואלביץ זצ”ל (שיחות מוסר תשל”ב עמ’ נה) היתכן שיעקב לא ישן י”ד שנה, הרי אמרו חז”ל האומר שבועה שלא אישן מלקים אותו וישן לאלתה, לפי שאין האדם יכול לחיות ג’ ימים ללא שינה.

ואמר שוודאי שהיה מנמנם מפעם לפעם וישן שינת ארעי, אולם מחמת עמלו בתורה לא פנה לישון, אלא היה לומד עד כלות כוחותיו. במעשה איש (ח”ד עמ’ יג) מובא מהגרמ”י לנדוי זצ”ל תלמיד מרן החזו”א זצ”ל, שאמר שיגיעתו של מרן היתה מחוץ לגדר האנושי, ופעם אמר שמה שמוכא בספרי כמה פעמים ”ואין הרשב”א תחת ידי” וכדו’, אין הכוונה שלא היה הספר בחדרו אלא שלא היה בכוחו להוציאו מארון הספרים.

מדוע גנבה רחל את התרפים?

והאם מותר לצער את אביו הרשע?

”ותגנב רחל את התרפים אשר לאביה” (בראשית ל”א, י”ט)

בפרקי דרבי אליעזר (פרק לה) מובא - שהתרפים זה סוג ע”ז שמדברים ע”י רוח טומאה, ולפיכך גנבתם רחל שלא יגידו ללבן שברח יעקב.

בשו”ע יו”ד (סי’ ר”מ סעי’ יח) כתב שאפילו היה אביו רשע ובעל עבירות מכבדו ומתירא ממנו, וכ”ה שיטת הרמב”ם (פ”ו מממרים ה”א). וברמ”א מביא שיטת הטור דאינו מחוייב לכבד אביו רשע, אא”כ עשה תשובה. וכתב הש”ך (סק”כ) שגם לשיטות שאין צריך לכבד את אביו הרשע, אולם מ”מ אסור לצערו.

החיד”א במדבר קדמות (מערכת כ’ אות ד’) מביא ראייה לש”ך מהזוהר הק’ בפרשתנו (ח”א קסד): ”וז”ל הזוהר (ע”פ מתוק מדבש) ”ואע”פ שרחל עשתה זאת לגנוב את התרפים כדי לעקור את אביה מעבודה זרה, מכל מקום נענשה שמתה כשילדה את בנימין ולא זכתה לגדלו, ולא היתה קיימת עמו אפילו שעה אחת, בשביל שציערה את אביה אע”פ שכוונתה לטובה להכרית עבודה זרה מבית אביה”. ועיין בתשובה מהסבא קדישא מהרש”א אלפאנדרי זצ”ל (שנדפסה בסו”ס מדבר קדמות הנ”ל).

מדוע יעקב אבינו היה מפחד כ"כ מהחיות, הרי שנינו אין חיה שולטת באדם עד שנדמה לו כבהמה?

"וַיִּקַּח מֵאֲבְנֵי הַמָּקוֹם וַיִּשֶׂם מְרֵאֲשֵׁתָיו" (בראשית כ"ה, י"א)

וכתב רש"י: "וישם מראשותיו" - עשאן כמין מרזב סביב לראשו שירא מפני חיות רעות. בקובץ קול התורה (כרך נא עמ' שמח) הקשה הרב ישראל פרידמן שליט"א מדוע יעקב אבינו היה מפחד כ"כ מהחיות, הרי שנינו (שבת קנא). אין חיה שולטת באדם עד שנדמה לו כבהמה, וכתב האור החיים הק' (להלן לזכא) שעל זה סמך ראובן להשליך את יוסף אחיו לבור מלא נחשים ועקרבים, כי ידע נאמנה כי חית השדה והנחשים לא ירעו לו ולא ישחיתו את זרע יעקב.

וראה בספר אורחות יושר ממרן הגר"ח שליט"א (ערך השגחה) שכתב בשם החזו"א זצ"ל שאמר שעד הדור האחרון היו רואים כולם השגחת ה' על גדולי עולם, ולמשל הגדול ממינסק, היו בעירו כלבים רעים שכל העובר שם היו מתנפלים עליו, וכשהגדול הנ"ל היה עובר היו בורחים וזה ידעו כל העיה, רק בדור האחרון ממש בטל זה, וכנראה להגדיל הנסיון בעקבתא דמשיחא, עכ"ל.

והיה אפשר ליישב ע"פ המהרש"א (שבת שם) שכתב שהטעם שהבהמות יראים מבני האדם, הוא משום שיש לאדם נשמה, וז"ל: ובענין דאימת האדם על החיות משום הנשמה שבו שהיא צלם אלוקים, וכיון שנדמה כבהמה וצלם אלוקים אזל לו ממנו, הרי הוא כשאר בהמה שהחיה שולטת בו.

ובבית יוסף (או"ח סי' ד') כותב בשם הזוהר הק' שבשעה שאדם ישן, הסלקא מיניה נשמתא ולא הוה בכלל קדושה, שטעים טעמא דמתא, ורוח מסואבתא שריית עלוהי. ולפי"ז אפשר לומר דכיון שיעקב אבינו הכין עצמו לישון לכן היה ירא מחיות רעות אבל כשהיה ער ודאי שלא היה מפחד.

אולם ע"פ דברי החובות הלבבות (שער האהבה פרק ו') נראה שגם כשאדם ישן אין לו לירא מחיות. שכתב שם וז"ל: ומי שהגיע אל המדרגה הזאת, מן היראה לא יאהב ולא יירא זולת הבורא, כמו שסיפר אחד מן החסידים על אחד מן היראים שמצאו ישן באחד המדברות ואמר לו האינך ירא מן האריה שאתה ישן במקום הזה, אמר לו אני בוש מאלוקים שיראני ירא זולתו.

אלא שהשדי חמד (מערכת אל"ף כללים כלל יח עמ' 2927) הביא בשם ספר טהרת המים (קוני' שיורי טהרה מערכת ק' אות נ"ח ד"ה דע) שאף כדי לקדש השם אסור לילך למקום סכנה, והביא שכ"כ בספר עיר מקלט (פ' אמור עה"פ ונקדשתי), ומזה תמה על המעשה הנ"ל בספר חובות הלבבות, דלא ניחא למרנא דבשמיא בזה להכניס עצמו במקום סכנה ואין סומכים על הנס. (ועיין שם שמאריך ליישב).

מטוס נוסעים שנחת במהלך השבת האם מותר לצאת ממנו?

"וַיִּפְגַע בַּמָּקוֹם וַיִּלֶן שָׁם" (בראשית כ"ה, י"א)

מובא בחז"ל (ברכות כו:) ש'ויפגע' זה לשון תפילה, ומכאן שיעקב אבינו תיקן תפילת ערבית. וכותב החתם סופר שהיום שיעקב אבינו הגיע להר המוריה היה בערב שבת, וא"כ תפילת ערבית זו היתה תפילת ליל שבת. וממשיך שם שלפי זה מה שנאמר בהמשך: (כטא) "וַיִּשָּׂא יַעֲקֹב רַגְלָיו וַיִּלֶךְ אַרְצָה בְּנֵי קְדָם", היה זה ביום השבת, וכיצד הלך בשבת מחוץ לתחום? אלא שיעקב קפץ ע"י שם המפורש, וכיון שאין תחומין למעלה מעשרה טפחים, לכן לא היה לו איסור ללכת חוץ לתחום, ע"כ.

ויש להעיר שאף אם אין תחומין למעלה מעשרה, אולם לגבי העובר מרחק של יותר מ"ב מיל יש להחמיר אף אם עבר בקפיצת הדרך ע"י שם המפורש, כמבואר ברמ"א (או"ח סי' ת"ד סעי' א') וז"ל: מיהו אם היה הולך בדרך זה או ע"י קפיצת שם מתוך י"ב מיל חוץ ל"ב מיל אזלינן לחומרא למ"ד תחומין י"ב מיל הוי דאורייתא. וכאן אמנם יעקב קפץ ע"י שם המפורש, אולם מהר המוריה עד ארץ בני קדם, הוי בוודאי יותר מ"ב מיל, והו"ל להחמיר בזה, וצ"ע.

וראה בספר נתיבות שבת (להגר"י בלויא זצ"ל פמ"ה סעי' ט"ו) לגבי יציאה ממטוס שהגיע בשבת ממרחק של יותר מ"ב מיל, שזה דומה למקרה של קפיצה ע"י שם למעלה מעשרה ויותר מ"ב מיל, שיש

להחמיר ולא לצאת מהמטוס כל השבת.

ע"פ דברי החת"ס כתב בספר בית ישראל (להגר"י טויסיג זצ"ל עמ' קנ"ז בשם בנו) שמכאן רמז וסמך למנהגם של ישראל לעשות מי שברך ולנדוד לצרכי בית הכנסת בשעת קריאת התורה ביום השבת וכן לערוך מגביות ולדרוש דרשות לטובת הישיבות בש"ק קודם קריאת התורה. שכיון ש'ויפגע במקום' היה בליל שבת, ושם שכב לישון, א"כ מה שכתוב (בסמוך פסוק יח) "וישכם יעקב בבוקר" היה זה בבוקרו של יום השבת ואז נדר נדה, כמ"ש (פסוק כ') "וידר יעקב נדר" וכו'.

פרק א // הטבת חלום

לחיילים בהנחה מיוחדת. הפעם היו פניו של החפץ חיים מועדות לעיר אראני המרוחקת כחמש פרסאות מראדין, ובה שכן מחנה צבאי גדול שבו היו מתרכזים רבבות מחיילי הצאר בימות הקיץ מדי שנה. הודות לפעילותו הנמרצת של החפץ חיים הוקם בעיר מטבח גדול וכשה בו בישלו יהודי העיירה אוכל לטובת החיילים היהודיים שסרו אל בית התמחוי, וסעדו את לבם במזון כשר במקום להתגאל במאכלי הטריפה שהתבשלו במטבח הצבאי. לימים החלה הפעילות במקום לקרטע, ידם של העוסקים במלאכה התעייפה ועם צאת חג הפסח החל החפץ חיים להתארגן ליציאה לעבר המחנה כדי לקומם את הפעילות החיונית כל כך, ולדאוג שאף פעם לא יחסר מזון כשר לחיילים המתמודדים עם ניסיונות קשים ומרים במהלך השירות הצבאי שנכפה עליהם בעל כרחם.

בדרך כלל כשהיה החפץ חיים יוצא לדרך, נוהג היה להשכים קום כדרכו מדי יום, לעסוק בתורה עד שהאיר הבוקה, ולאחר שהתפלל שחרית וטעם דבר מה, היה יוצא לדרך בזריזות של עלם צעיר, כשהוא אינו מתעכב רגע בדרכו לבצע את המשימה שלשמה החליט לצאת לדרך.

אבל באותו יום חמישי אביב, ימים מעטים אחרי חג הפסח של תרס"ג התמהמה החפץ חיים לצאת לדרך. בני ביתו אף הבחינו כי את הנהרה והחיך ששכנו על פניו בכל עת, החליפה הפעם עננה של דאגה. החפץ חיים לא גילה את אוזנם מדוע נפלו פניו, וגם הם לא ההינו להטריד אותו בשאלות מסוג זה.

תמיהתם גברה שבעתיים ואף הפכה לדאגה של ממש כשראו את אביהם מכנס בחדרו כמה מידידיו ורעיו, ועורך בפניהם הטבת חלום. העובדה שהוא לא סעד פת שחרית ועינה את נפשו ממאכל ומשתה עד סמוך לרדת הערב, הוסיפה דאגה על דאגתם, כשלגודל חרדתם הם נוכחו לדעת שגם את תכניותיו לצאת לעיירה אראני החליט החפץ חיים לדחות עד סמוך לחשכה, מה שגרם להם להבין שבשורה לא טובה עשויה לפקוד אותם בקרוב, אם לא יסור מעליהם רוע הגזירה.

המשך יבוא בעז"ה.

תרמילו של מרנא החפץ חיים כבר היה ארוז וצורר עת השלים יום נוסף של עבודת ה', ופרש לשנת לילה קצרה. בני הבית הכירו היטב את הנוהל: אחת למספר שבועות או חודשים, מתארגן אביהם לנסיעה, ולמרות שהדבר היקר לו מכל הוא הזמן, סוגר החפץ חיים את השולחן ערוך' עב הכרס שבו הוא משקיע את כל עתותיו, ופונה לצאת לדרך.

בשנים מעט יותר מוקדמות היה החפץ חיים מרבה לנדוד בין הערים והעיירות. בכל מקום אליו היה מגיע, היה נושא דרשה ולאחריה היו ספריו מוצעים למכירה ליהודי העיירה. בתחילה היה זה רק ספרו החפץ חיים, ובהמשך הצטרפו אליו חיבורים נוספים אותם כתב בהתאם לצורך ולצו השעה.

כשהחלה הזקנה לתת את אותותיה ברבן של ישראל, וכשרבתה מלאכת מכירת הספרים, החל החפץ חיים למנות משולחים תלמידי חכמים שהחליפו אותו במלאכת הפצת הספרים. עם כל אחד מהמשולחים הללו ערך החפץ חיים חוזה כתוב ומפורט, בו נקבע כמה אחוזים מהמכירה ירוויחו הם, וכמה ישוב לידי המחבר לצורך כיסוי הוצאות הדפוס. כמו כן התנה אתם החפץ חיים שלא ייקחו בשום אופן מחיר גבוה מהמחיר שנקב לכל ספר וספר, גם אם הקונה הוא אדם אמיד שמבקש לתת להם בעין יפה וביד רחבה.

תנאי נוסף שהציב בפניהם החפץ חיים: בכל פעם כשהם באים לעיירה ומוצאים שדרשן אחר הקדים אותם, או מחבר ספרים שהגיע כדי להפיץ את ספריו, שלא יתמהמהו באותה עיירה, ומיד ישימו פעמיהם לעיירה הבאה, כדי שלא לפגוע בפרנסתו של האורח האחר.

אולם, על אף שאת מכירת והפצת ספריו העביר החפץ חיים לידי צוות המשולחים שבחר בקפידה, נדודיו בדרכים לא פסקו לחלוטין. פעמים רבות נוצר צורך ציבורי דחוף לתועלת הכלל, ובעיקר בעניינים של רוחניות והעמדת הדת על תילה. במקרים כאלו לא היסס החפץ חיים לסגור את ספריו היקרים לו מכל, וליטול בידי את מקל הנדודים.

במיוחד הרבה להתאמץ בכל כוחו לטובת אספקת מזון כשר עבור החיילים היהודיים שגויסו בעל כרחם לצבאו של הצר הרוסי, ואף חיבר עבורם במיוחד את ספרו 'מחנה ישראל' שגם נמכר

איך אתה מתדלק, באשראי או במזומן?

דיני ריבית המורכבים, נלמדים בימים אלו ברחבי העולם, במסגרת ה'דף היומי'.
להלן קובץ דינים מהיי היומיום בדיני והלכות ריבית.

את המחיר הגבוה בסך 2500 ₪, שהרי אם היה משלם במזומן היה המחיר פחות, נמצא שעבור פריסת התשלומים מוסיף עוד 125 ₪ ואפילו שהמחיר הרגיל שמפורסם על המוצר הוא המחיר הגבוה ולמשלמים במזומן ניתנת הנחה, אך כיון שמוסיף לשלם בדחוי יותר מהמזומן, הדבר אסור. כל זה גם אם לא סיכמו ביניהם בפירוש, ורק המוכר פרסם את זה בעיתון או שתלה מודעה בחנות עם שני מחירים למזומן ודחוי. וכן אם מפורט בחשבונית שישנה תוספת מחיר בגלל התשלום המאוחר, אסור לשלם בדחוי, אך כמובן אם רוצה לשלם במזומן במחיר הנמוך יותר, יהיה מותר [אם התשלום אינו מוקדם לקניית החפץ]. (ברית פנחס פרק י' סעיף ח').

ב. אדם הרוצה לתדלק את רכבו, ובתחנת הדלק מופיע מחיר למזומן ומחיר של 1 ₪ נוסף לליטר למשלמים באשראי, אסור לקנות בתחנה זו באשראי אלא רק במזומן כיון שכשמשלם באשראי - הכסף מגיע לחברה כעבור חודש בערך, ומה שמוסיפים על המחיר בעבור זה אסור משום ריבית. ג. חנות שמפרסמת מחיר במזומן ומחיר גבוה יותר באשראי,

יש בזה איסור ריבית אם ישלם באשראי, אבל אם הם גובים את הוצאות האשראי [שהם בדרך כלל לא יותר מ-2% תוספת], הדבר מותר. ד. מבצעי סוף עונה וכדומה בהוזלה משמעותית (מהמחיר הרגיל) "למזומן בלבד", אסור לקנות באשראי במחיר הרגיל ללא הנחה, שמכיון שבמזומן יש מבצע ומשלם פחות, כאשר ישלם באשראי יותר מהמחיר למזומן אסור, אבל לקנות במזומן במחירי המבצע מותר. (ברית פנחס פרק י' סעיף ד').

הרה"ג מרדכי הלוי שוורצבורד שליט"א - מורה הוראה מודיעין עלית
מכירה במזומן ובהקפה בשני מחירים

אדם שמוכר מוצר במחיר 100 ₪ במזומן, אך לקונה בהקפה המחיר יהיה 110 ₪ - אסור הדבר משום ריבית, והטעם הוא: כיון שבקניה בהקפה, הלקוח נחשב כמי שלווה מן המוכר את שווי המוצר שקיבל, ועדיין לא שילם עליו, ועבור הזמן שמאחר את התשלום נדרש לשלם יותר, נמצא שמה שמוסיף 10 ₪ זה עבור "המתנת המעות".

איסור זה הוא רק כאשר המוכר מודיע בפירוש על מחיר נמוך למזומן ומחיר גבוה יותר בתשלום דחוי, אבל אם מראש מציע המוכר רק את המחיר הגבוה בפריסת תשלומים ואינו מודיע שבמזומן התשלום הוא

פחות, הדבר מותר אך בשני תנאים דלקמן:

1. שאין למוצר מחיר ידוע, כי אם יש לו מחיר קבוע ודורש מחיר גבוה יותר בתשלום דחוי, הדבר ניכר שמוסיף בעבור ההקפה.

2. שאינו מעלה את המחיר ביותר מ-20% לדוגמא: מוצר ששוה-100 ₪ אסור לדרוש עבורו יותר מ-120 ₪ בפריסת תשלומים.

שונה הדבר בדירות ונדל"ן ששם מותר להוסיף על מחירם אף

יותר מ-20% בפריסת תשלומים, כיון שבדירה אין מחיר אחיד, ופעמים שמשלמים עליה אף יותר משוויה, אך כל זה כאשר לא סיכמו ביניהם שאם ישלם בתשלום אחד ימכור לו בפחות, שאז יהיה אסור להעלות את המחיר בפריסת תשלומים.

ונבאר כמה דוגמאות למעשה:

א. הנכנס לחנות רהיטים או מוצרי חשמל ומציעים לו לקנות רהיט שמחירו 2500 ₪ בשישה תשלומים, ואם ישלם במזומן יקבל הנחת מזומן של 5% (היינו שישלם פחות 125 ₪) - אסור לו לשלם בפריסת תשלומים

'לקראת שבת' אצלכם בתיבת המייל

<<< צרו קשר: dirshu@dirshu.co.il >>>

מתי התפלל יעקב אבינו תפילת ערבית?

באיזה מקרה משנה 'קבלת שבת' את זמן תפילת ערבית? והאם ניתן להתפלל מנחה וערבית יחד לאחר 'פלא המנחה'?

ומדוע הוצרך הרמב"ם לטעם זה שתפילת ערבית היא במקורה תפילת רשות? ורבו התשובות לשאלה זו, ואחת מהן - שכוונת הרמב"ם היא שאף מי שמנהגו תמיד כדעת חכמים, להתפלל מנחה עד השקיעה וערבית רק מצאת הכוכבים, בשעת הדחק רשאי להתפלל ערבית לפני השקיעה. וכך נפסק בשולחן ערוך, שאף הנוהג כדעת חכמים רשאי בשעת הדחק להתפלל ערבית לפני השקיעה. ונחלקו הפוסקים אם הפסד של תפילה בציבור, דהיינו שאם ימתין עד לאחר צאת הכוכבים לא יוכל להתפלל ערבית בציבור - נחשב כשעת הדחק לענין זה. וכן בערב שבת, מי שקיבל עליו שבת לפני השקיעה - רשאי לסמוך על הסוברים שזמן זה נחשב ללילה, ולהתפלל ערבית לפני השקיעה, אף אם בדרך כלל הוא נוהג כדעת חכמים.

אולם, מי שהתפלל מנחה לאחר פלא המנחה, בכל מקרה לא יתפלל באותו היום ערבית לפני השקיעה. ויש שנהגו להקל אף באופן זה, כאשר מדובר בציבור שיהיה קשה לטרוח ולקבצו לאחר מכן לתפילה בציבור. ויש שכתב שגם אשה טרודה בטיפול בילדיה רשאית להתפלל מנחה וערבית יחד לאחר פלא המנחה.

[רמב"ם תפילה ג, ז, וכסף משנה שם; שו"ע או"ח רלג, א,

ומשנ"ב ה, ו ריא; ביאורים ומוספים דרשו, 17, 20 ו 21]

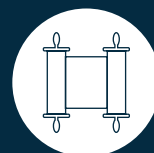
הרב יהודה יעקבזון

בפרשת השבוע נאמר על יעקב אבינו ע"ה: "ויפגע במקום", ופירשו חכמינו ז"ל ש'פגיעה' זו משמעותה תפילה, וזוהי תפילת ערבית שתיקנה יעקב אבינו. וכתבו התוספות שדברים אלו הם כפי שיטת רבי יהודה - הסובר שניתן להתפלל מנחה רק עד תחילת השמינית האחרונה של היום, המכונה 'פלא המנחה', ומאז ואילך זמן תפילת ערבית, שהרי בהמשך הפסוק כתוב: "וילך שם כי בא השמש", ונמצא שהתפלל ביום, טרם ששקעה השמש. ומסיימים התוספות, שלפיכך יפה המנהג שנהגו בזמנם להתפלל ערבית לפני השקיעה, שהוא כמנהג יעקב אבינו, מתקן התפילה. ולדעת חכמים החולקים על רבי יהודה, ניתן להתפלל מנחה עד השקיעה וערבית רק מ'צאת הכוכבים' ואילך. ומסקנת הגמרא ביחס למחלוקת זו היא שכל אדם רשאי לנהוג כרצונו; אך כתבו ראשונים שלא ניתן לנהוג יום כך ויום כך, אלא כל אדם צריך לברור לו מנהג קבוע כאחת מהשיטות. וכך נפסק בשולחן ערוך.

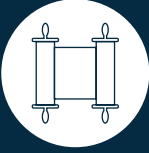
ברם, הרמב"ם, בהתייחסו לשאלת תפילת ערבית כותב שאדם רשאי להתפלל לפני שקיעת החמה, והטעם: "לפי שתפילת ערבית רשות אין מדקדקים בזמנה, ובלבד שיקרא קריאת שמע בזמנה אחר צאת הכוכבים". והשאלה נשאלת מאלה - הלא רשאי אדם לנהוג כרבי יהודה,

- מדוע מותר להשתמש בשם 'יעקב' ואלו השם 'אברם' אינו קיים עוד?
- מדוע קראה לאה לבניה שמות המזכירים חסרון?
- מה היה יסוד החשש של רחל שתינשא לעשו?
- מדוע נהג יעקב בחרון אף כלפי רחל?

השאלות
בפרשת
השבוע

כל התשובות בספר 'דרש דוד על התורה' לרכישה התקשרו 02-5609000

האם מברכים על רסק פירות בתחילת הסעודה? האם מברכים "הטוב והמטיב" על מיץ ענבים? והאם מותר לאכול בסמוך לסעודה?

ברכה על משקה בסעודה

- השותה מים בסעודה - לא יברך עליהם ברכה ראשונה ולא אחרונה, לפי שאין הדרך לאכול ללא שתיה, ולכן נחשבת השתיה כחלק מהסעודה. ויש חולקים, וראוי לצאת מהספק באחת מהדרכים הבאות: א. לברך לפני הסעודה על מעט משקה. ב. לשתות יין בתוך הסעודה, ולפטור בו את כל המשקאות. ג. לברך 'שהכל' על מאכל שאינו חלק מהסעודה. ד. לשמוע ברכת 'שהכל' מפי אדם אחר.
- רסק פירות נוזלי המוגש בתחילת הסעודה - יש לברך עליו ברכה ראשונה, כיון שלא נועד להרוות, אלא לתענוג בעלמא. וכן על גלידה וכיוצא בה יש לברך ברכה ראשונה, כיון שאינם חלק מהסעודה.

האמירה "סברי רבותי"

- כששותים יין באמצע סעודה, ומברכים עליו 'הגפן' - לדעת השולחן ערוך, אין האחד רשאי להוציא את כולם, אלא כל אחד מברך לעצמו בין אכילה לאכילה. ולדעת הרמ"א, רשאי האחד להוציא את כולם בברכה, אך חובת המברך לומר תחילה: "סברי רבותי".
- כאמור, לדעת הרמ"א המוציא אחרים ידי חובתם בברכת היין באמצע הסעודה, צריך לומר "סברי רבותי". ומטעם זה (ומטעמים נוספים) נהגו שבכל מקרה שהאחד מוציא את האחרים ידי חובתם בברכת היין, כגון בקידוש והבדלה - אינו אומר "ברשות רבותי" אלא "סברי רבותי".

ברכת 'הטוב והמטיב' על יין

- על כמה טובות תיקנו חכמינו ז"ל שאם הגיעו לאדם ויש אחר השותף עמו בהנאה מן הטובה, ואחת מהן היא "שינוי יין", דהיינו ששתה יין בסעודה, והובא לפניו לו יין אחר שהיה בדעתו לשתותו.
- ברכת 'הטוב והמטיב' על יין שני המובא לסעודה, מברכים רק כשהיין השני משובח יותר מן הראשון, או אף כאשר קיים ספק שמא השני טוב מן הראשון.
- יין שמברכים עליו 'הגפן' בנפרד, כגון שלא היה בכונתו לשתותו - אין מברכים עליו 'הטוב והמטיב'. ואף אם היה בדעתו לשתותו, אין לברך אלא כשהוא ממחסן וכדומה, ולא כשהיה בביתו.
- אין לברך ברכת 'הטוב והמטיב' על שתיית יין שני בסעודה אלא כשאדם נוסף שותה מהיין יחד עמו, ויש לו חלק ביין, או שבעל היין מאפשר לו למזוג לעצמו מהיין כרצונו.
- כאמור, אין לברך ברכת הטוב והמטיב אלא כששנים או יותר שותים יחד. וצריך שכל אחד מהם ישתה משני היינות, ולכתחילה צריך שישתו מכל אחד מהיינות כמות של 'רביעית'.
- מיץ ענבים - יש אומרים שאין מברכים עליו 'הטוב והמטיב' משום שאינו חשוב ואינו משמח כיון; ועל יין המובא לסעודה לאחר מיץ ענבים - יש אומרים שאינו מברך, אבל לדעת פוסקים רבים מברך.

אכילה לפני הסעודה

- מי ששולחנו מוכן לפניו לאכילה, ובכונתו לאכול לאלתר, אסור לאכול ולשתות לפני נטילת ידים, כדי שלא לגרום ל'ברכה שאינה צריכה', אלא יברך 'המוציא' על הלחם ובכך יפטור מברכה ראשונה את המאכלים הנפטרים בברכת 'המוציא', ומברכה אחרונה את כל המאכלים שיאכל בסעודה.
- מאכל שנאכל לפני הסעודה אינו נפטר בברכת המזון, וטעון ברכה אחרונה בנפרד, ואף אם כבר בָּרַךְ ברכת המזון בסיום הסעודה, למעט אם מדובר במיני מזונות (לדעת רוב הפוסקים) או בתמרים, שברכת המזון פוטרם בדיעבד. אולם, אם מדובר באכילה השייכת לסעודה, ברכת המזון פוטרתה.

מהו הקנס לאשה ששכחה להדליק נרות שבת?

והאם הפעלת 'שעון השבת' מציל אותה מקנס זה?

אשה המתארכת בבית אחרים לסעודת הלילה, ושם הודלקו נרות השבת, והיא עצמה חייבת בהדלקה בביתה מפני שהיא אמורה לשוב אליו לאחר הסעודה, ושכחה לעשות זאת - יש אומרים שנקנסת על שכחתה, ויש אומרים שיתכן כי אינה נקנסת על שכחה זו, כיון שצורכי הבית בו שהתה בזמן ההדלקה אינם מוטלים עליה. ואם הדליקה נרות, אך טעתה והפחיתה ממספר הנרות שהיא רגילה להדליק, אינה נקנסת על כך.

[שו"ע או"ח רסג, א, משנ"ב ז, וביה"ל ד"ה ששכחה; ביאורים ומוספים דרשו, 13 ו-18]

הרב יהודה יעקבזון

אשה ששכחה להדליק נרות שבת - עליה להדליק כל ימיה נר נוסף על הנרות שהיתה רגילה להדליק עד כה, קנס על כך שלא נזהרה בכבוד השבת. ואף אם אור החשמל דולק בבית - יש אומרים שהיא נקנסת על שכחתה, שהרי חובתה להדליק ולא עשתה זאת.

אכן, אם אור החשמל הודלק לכבוד שבת - יש אומרים שאינה נקנסת על שכחתה; וכן אם הפעילה היא את שעון השבת באופן שידליק את החשמל לכבוד שבת - יש אומרים שאינה נקנסת על שכחתה, מפני שבפעולתה 'הכינה' את קיום מצות הדלקת הנר.

הילדים רוצים לשחק בפליימוביל, שהתערבב עם הלגו, האם מותר להפרידם?

ההבדלים בין הבורר במזין אחד או בכמה מינים ודוגמאות במלאכת בורר (חלק 2)

הרב יצחק פוליטנסקי

ממש הקפדה בין החלקים.
[כמובן שההיתר בהבדלי גודל שאינם מהותיים הוא רק בפירות או דגים וכדו' אך בבגדים וכלים שיש לכל אחד תשיש שונה, הדבר ייחשב לבורר בשני מינים].

דוגמאות מצוייות נוספות

- כשרוצה להפריד בשבת בבוקר בין חתיכות הדגים הגדולות לקטנות ולהוציא את הקטנות עבור סעודה שלישית מותר לו לעשות זאת.
- ערימת גרביים קטנות וגדולות או סיכות שיער קטנות וגדולות, אפילו כשהם מאותו הסוג אסור לברור בהם כיון ששימושם שונה זה מזה.
- כשמסדר את סלסלת הפירות עבור האורחים ורוצה להוציא מתוכה את הפירות החצויים או הקטנים ולהשאיר בה רק את הגדולים והשלמים, מותר לו לעשות כן גם אם מכין זאת בלילה עבור סעודת הבוקר.
- כשמכין בלילה מגשי עוגיות וכדו' עבור הקידוש למחרת בביה"כ יכול להוציא מתוכם את העוגיות השבורות ולהשאיר את השלמות.
- יש שהתירו לברור את המצות השבורות מתוך השלמות כדי שישאר לו השלמות לחם משנה, אך יש שאסרו בכך כשבורר עבור לחם משנה.
- כלי שבתוכו מונחים בערימה תפוחים מאותו הסוג ואחד מהם אינו ראוי לאכילה, אסור להוציאו מהכלי כדין פסולת המעורב באוכל, אך כשמדובר בתפוח שרק מקצתו הרקיב ושאר התפוח ראוי לאכילה, יכול להוציאו כדי לאכול ממנו כעת את החלק הטוב שבו למרות שיעיקר כוונתו היא להוציא את הרקוב משאר הפירות.
- פירות שחלקם בשלים יותר וחלקם פחות אך כולם ראויים לאכילה, אין בהם איסור בורר וכגון שמונח לפניו כמה אבוקדו הראויים לאכילה ורוצה להוציא את אלו שיותר רכים עבור הסעודה הבאה ואפילו כשהיא לאחר זמן רב, מותר לו לעשות כן.
- וכן כשיש לו לחמניות שחלקם יותר טריות אך כולם טובות לאכילה, יכול להוציא את הטריות כדי להניחם לסעודה אחרת.

(התקציר נערך מתוך איל משולש, אורחות שבת ועוד,

אך אין לפסוק ממנו הלכה למעשה ללא עיון במקורות)

כפי שנכתב בשבוע שעבר שכאשר בורר בדרך של ברירה בין שני מיני אוכל, כלים, בגדים או ספרים וכדו' עובר באיסור דאורייתא של בורר וזה מכיון שכאשר קיים הבדל מהותי ביניהם ורוצה במין מסוג אחד, המין השני יחשב כפסולת לגבי המין הראשון, דין זה יחול כמובן גם כאשר מעורבים יותר משני סוגי מינים יחד.

השוני בין המינים

המינים המעורבים זה בזה שבהם חל האיסור של בורר יכולים להיות שונים בשמם, בטעמים, בצורתם או בשימוש בהם.

באוכל: כדוגמת סוגי עופות ובשר שונים (אך יש שהתירו בחלקי עוף שונים כגון חזה, שוק, כנף, כשמדובר בהעדפה בלבד) וכן תערובת בשר וכבד, או כמה סוגי דגים, וכן כאשר צורת הבישול שונה כגון צלוי, מטוגן, מבושל, ממולא, או מוצרי חלב שונים, סוגי פירות שונים, ירקות שונים, או שחלקם חיים וחלקם מבושלים, וכן פיצוחים וקטניות שונים, לחם רגיל וצנימים, חלה ומצה, או עוגות מכמה סוגים.

וכן **בכלים** או סכו"ם בגדלים שונים שרוצה למינם, כמו"כ בגדים שונים בצורתם או בצבעם.

בספרים שונים ואפילו סידור אחד ספרד והשני אשכנז וכדו' או תרופות שונות (כאשר הן מותרות לשימוש בשבת).

וכן הדין **בצעצועים** שונים המעורבבים לאחר המשחק שאסור למינם כדי לסדר כל צורה במקומה בארון, אך בזה יהיה מותר למיין לצורך שימוש מייד כדי לשחק בהם כעת.

בורר במזין אחד

כאשר בורר במין אחד שחלקיו מעורבים זה בזה ואין שוני מהותי ביניהם, אפילו כשמעדיף את הגדולים או השלמים וכן כשמעדיף חלק מסויים ששונה מחברו אך לא באופן מהותי, אין בכך איסור ומותר לברור את החלקים שאינו רוצה גם בשביל זמן מאוחר יותר ואפילו בליל שבת עבור סעודת הבוקר ומותר גם לברור זאת בכלי המיוחד לכך.

הטעם להיתר זה כשמדובר במין אחד הוא כיון שיש לו רק העדפה ולא